

CUPRINS:

INTRODUCERE	2
CAP.1 DIMENSIUNILE INTEGRARII	5
1.1 DIMENSIUNEA POLITICA.....	5
1.2 DIMENSIUNEA ECONOMICA.....	6
CAP. 2 COSTURILE INTEGRARII	11
2.1 TIPOLOGIA COSTURILOR INTEGRARII.....	11
2.2 PARTICIPAREA ROMANIEI LA INSTITUTIILOR EUROPENE.....	13
2.3 IDENTIFICAREA PATRIMONIULUI ROMANESC.....	15
2.3.1 AGRICULTURA.....	16
2.3.2 INDUSTRIA.....	17
2.3.3 CERCETAREA.....	18
2.3.4 PIATA FORTEI DE MUNCA.....	19
2.3.5 ARMONIZAREA CRITERIULUI ECONOMIC.....	20
CAP. 3 SPRIJINUL UNIUNII EUROPENE PENTRU ADERARE	23
3.1 INSTRUMENTELE PRE-ADERARE.....	23
3.1.1 PHARE.....	24
3.1.2 ISPA.....	27
3.1.3 SAPARD.....	29
CAP. 4 STUDII DE CAZ	30
<u>STUDIUL 1</u> Strategii de politică monetară și curs de schimb în contextul aderării României la UE.....	30
<u>STUDIUL 2</u> Implicațiile adoptării acquis-ului comunitar asupra controlului financiar în România.....	34
<u>STUDIUL 3-</u> Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeana.....	36
CONCLUZII	41
BIBLIOGRAFIE	49

INTRODUCERE

Uniunea Europeana

Apariția Comunităților Europene are la baza declarația ministrului francez de externe Robert Schuman, care la data de 9 mai 1950 a prezentat un plan, pus la punct împreună cu Jean Monnet, comisar al planului de modernizare a Franței de după război. Planul Schuman a devenit realitate la 18 aprilie 1951 prin semnarea la Paris, de către 6 țări europene (Belgia, Olanda, Luxemburg, RF Germania, Franța, Italia) a Tratatului instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), care a intrat în vigoare la 23 iulie 1952.

Prin urmare, Uniunea Europeană este rezultatul procesului de cooperare și integrare care a început în anul 1951, între cele șase țări europene fondatoare.

După cincizeci de ani în care au fost patru valuri de aderare, respectiv:

- 1973: Danemarca, Irlanda și Regatul Unit;
- 1981: Grecia;
- 1986: Spania și Portugalia;
- 1995: Austria, Finlanda și Suedia,

Uniunea Europeană are astăzi cincisprezece state membre și se pregătește pentru a cincea extindere, de data aceasta către Europa Centrală și de Est (Bulgaria, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Cipru și Malta). Misiunea Uniunii Europene este de a organiza relațiile dintre statele membre și între populațiile acestora, într-o manieră coerentă, având drept suport solidaritatea.

Principalele obiective sunt:

- promovarea progresului economic și social (piață unică a fost instituită în 1993, iar moneda unică a fost lansată în 1999);
- să afirme identitatea Uniunii Europene pe scena internațională (prin ajutor umanitar pentru țările nemembre, o politică externă și de securitate comună, implicare în rezolvarea crizelor internaționale, poziții comune în cadrul organizațiilor internaționale);
- să instituie cetățenia europeană (care nu înlocuiește cetățenia națională dar o completează, conferind un număr de drepturi civile și politice cetățenilor europeni);
- să dezvolte o zonă de libertate, securitate și justiție (legată de funcționarea pieței interne și în particular de libera circulație a persoanelor);
- să existe și să se consolideze în baza dreptului comunitar (corpul legislației adoptate de către instituțiile europene, împreună cu tratatele fondatoare).

În conducerea Uniunii Europene sunt implicate cinci instituții:

- ♥ Parlamentul European (ales de către popoarele statelor membre),
- ♥ Consiliul (reprezentând guvernele statelor membre),
- ♥ Comisia (executivul și organismul cu drept de a iniția legislație),
- ♥ Curtea de Justiție (care asigură compatibilitatea cu dreptul comunitar),
- ♥ Curtea de Conturi (responsabilă de controlul folosirii fondurilor comunitare).

Aceste instituții sunt sprijinite de alte organisme: Comitetul Economic și Social și Comitetul

Regiunilor (organisme consultative care acordă sprijin ca pozițiile diferitelor categorii sociale și regiuni ale Uniunii Europene să fie luate în considerare), Avocatul Poporului în Uniunea

Europeana (care se ocupă de plângerile cetățenilor cu privire la administrația la nivel european), Banca Europeană de Investiții (instituția financiară a UE) și Banca Centrală Europeană (răspunzătoare de politica monetară în zona euro).

Simbolurile Uniunii Europene

Drapelul european este albastru, cu 12 stele. A fost adoptat inițial de către Consiliul Europei, în 1955, și a devenit drapelul oficial al Comunității Europene în mai, 1986. Numărul stelelor nu are legătură cu numărul statelor membre; ele formează un cerc și sunt dispuse precum orele pe cadranul unui ceas, simbolizând plenitudinea și perfecțiunea.

Imnul european, adoptat în iunie 1985 de către Consiliul european de la Milano, este „*Oda bucuriei*”, preludiul celei de-a patra părți a Simfoniei a IX-a de Beethoven.

Moneda unică europeană – Euro – a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1999 și a început să fie distribuită, în bancnote și monede, în toate statele membre UE, începând cu 1 ianuarie 2002.

Sigla monedei este litera inspirată din litera grecească epsilon și de prima literă a cuvântului Europa, iar cele două linii paralele simbolizează stabilitatea.

Din mai 2000, Europa are și o deviză – „**Unitate în diversitate**”

Aderarea României la Uniunea Europeană reprezintă pentru întreaga societate românească un obiectiv strategic de maximă importanță, fiind susținut în mod constant de toate instituțiile statului, precum și de forțele politice parlamentare, de societatea civilă în general.

Realizarea reformei și dezvoltarea României pe principiile economiei de piață impun,

printre altele, o larga deschidere in economia mondiala.

Apropierea geografica, complementaritatea si potențialul economic, fac din U.E. principalul partener comercial al tarii noastre.

România are legături tradiționale cu Uniunea Europeana, fiind printre primele tari din Europa de Est care, încă din anii '70, a avut un cadru juridic bine definit in relațiile cu C.E.E. ,iar in 1980 a procedat la recunoașterea "de facto" a acestei grupări economice (la acea data), prin semnarea Acordului privind crearea Comisiei mixte România - C.E.E..

Acordul de Asociere al României la U.E. (Acordul European), semnat la 1 februarie 1993 si intrat in vigoare la 1 februarie 1995, statuează cadrul juridic si instituțional al raporturilor romano-comunitare, având ca obiectiv fundamental pregătirea integrării României in Uniunea Europeana. Cererea oficiala de aderare a României la U.E. a fost înaintata la 22 iunie 1995 .

Obiectivele majore ale României in vederea integrării in structurile comunitare vizează :

- consolidarea sistemului politic si a instituțiilor democratice;
- crearea unui climat economic si social care sa ofere maximum de satisfacție si beneficii cetățenilor ei;
- eficientizarea structurilor si mecanismelor economiei de piață;
- întărirea cooperării politice, economice si culturale cu statele membre ale U.E. ;
- consolidarea statutului României pe scena europeana si internațională.

Pentru România, integrarea in U.E. nu înseamnă doar îndeplinirea unui set de criterii politice si economice sau negocierea unor capitole de acquis comunitar. Pentru noi, integrarea înseamnă șansa dezvoltării moderne si a dobândirii de performante, de bunăstare si de securitate sporita. Negocierile cu U.E. au contribuit la modernizarea legislației, la consolidarea instituționala, la impulsionarea reformelor in diferite sectoare economice si sociale.

CAP.1 DIMENSIUNILE INTEGRĂRII

1.1 DIMENSIUNEA POLITICA

Securitatea in Europa de sud-est, ca tip de securitate colectiva, va fi rezultatul raportului dintre resursele de insecuritate locale, regionale, zonale si chiar continentale, care pot apare sub forma riscurilor, amenințărilor, pericolelor, sfidărilor si agresiunilor neconvenționale, ce se manifesta in toate dimensiunile ei (politica, economica, militară, culturala, juridica, spirituala) si interesele statelor, regiunilor, zonei si general europene.

Pentru securitatea fiecărui stat si realizarea securității colective in regiunile si in zona sud-est europeana, la început rolul cel mai important l-a jucat dimensiunea sa politica. In acest sens mai sunt încă multe de făcut si de perfecționat la nivelul statului, puterii sistemelor si regimurilor politice pentru instaurarea valorilor europene, precum pluripartidismul si democrația si elaborarea de strategii, planuri si programe in folosul întăririi ordinii constituționale, respectării drepturilor omului si dezvoltării societății civile.

Sistemele politice specifice democrațiilor moderne existente deja in câteva state ale Europei de sud-est se caracterizează printr-o conducere activa, se manifesta convingător prin instituții reprezentative si prin matricea instituțiilor publice.

Dezvoltarea politica înseamnă dezvoltarea democrației interne si prin urmare despărțirea totala de atitudinile, comportamentele si obiceiurile regimurilor autoritare si a le societății autarhice. Una din condițiile dezvoltării democrației in unele state din regiunea balcanica este consacrarea societății civile, care are proprietatea de a se autoconstrui si automobiliza. Pentru a **consolida democrația si societatea civila** implicit, trebuie limitata extensia statului Instituțiile informale orizontale (din spațiul civic) sunt de fapt cele care duc la multiplicarea relațiilor bazate pe încredere, cooperare si angajare, cele care reduc șansele apariției tipului de cenzura politica, corupției si relațiilor obscure, creând astfel, condiții de sancționare a guvernărilor ineficiente sau ostile.

Astfel in cazul României, trebuie subliniate ca **succese politice dezvoltarea relațiilor economice cu UE**, trecerea de la dolar la euro ca moneda de referința si faptul ca procesul de privatizare economica a dobândit un ritm mai alert. Începând cu 2002, România a reușit reducerea ratei șomajului, a inflației, respectarea intr-o mare

măsura, a programelor de reforma si austeritate convenite cu Banca Mondiala si FMI si sporirea rezervelor valutare pana la un nivel dublu fata de 1998. Toate acestea au determinat pe de o parte ridicarea „ calificativului de tara ” stabilit de Agenția Moody si a „ calificativului bancar” dat de Japan Credit Rating Agency, iar pe de alta parte creștere însemnata a PIB –ului. In acest cadru, sistemul politic romanesc se prezintă mai stabil si mai bine ancorat in relațiile zonale, europene si euroatlantice.

In aceste condiții, exista premisele favorabile care sa-i permită României sa joace un **rol politic proeminent** la nivel regional si interregional, cu atât mai mult cu cat tara noastră a demonstrat ca este si un producător , nu numai un consumator de stabilitate, ca este un pilon trainic implicat activ in toate structurile regionale de cooperare si securitate si are capacitatea de a-si asuma acest rol.

In vederea asumării rolului de factor de stabilitate si actor de prim-plan a securității zonei sud-est europene, România va acționa la nivel bilateral si multilateral in primul rând pentru dezvoltarea unei **politici coerente**, care sa susțină aspirațiile tarii de a exercita un **rol de autoritate zonala si regionala** prin întărirea relațiilor de cooperare cu tarile din spațiul geografic proxim si participarea activa la toate structurile politice si militare multinaționale constituite la niveluri regionale si la cele zonale. In al doilea rând, inițierea si susținerea politica si promovarea unor **programe comune** cu state din diferite regiuni.

Nu in ultimul rând susținerea statelor din alte regiuni ale zonei in demersurile lor europene si desigur optimizarea capacităților de participare a României la managementul crizelor si la operațiuni in sprijinul păcii.

1.2 DIMENSIUNEA ECONOMICA

O alta componenta majora a securității naționale si colective este de natura economica. In Europa de sud-est aceasta a constituit si va reprezenta premisa stabilității, dezvoltării, integrării si cooperării locale si regionale, fapt pentru care toate statele ii acorda atenția necesara.

Având in vedere situația economica precara a majorității statelor din sud-estul Europei, aceasta **abordare procesual-organica** se impune cu necesitate nu numai datorita implicațiilor pe termen lung, dar si ca urmare a particularităților complexe ale tranziției de la o economie centralizata pe plan intern si prioritar regionalizată pe plan

extern, la o economie de piață (în diferite forme) pe plan intern si prioritar de asociere si parteneriat mult mai larg pe plan extern.

Noul peisaj geopolitic si geoeconomic zonal obliga România alături de celelalte tari sa înțeleagă actualul si viitorul **circuit economic internațional** nu numai ca pe un flux de factori de producție, dar si ca pe un flux de factori de dezvoltare, de cooperare, de colaborare, de stabilitate si de garanții internaționale de securitate in toate domeniile si dimensiunile.

Avantajele economice ale integrării României in U.E. sunt ;

- creștere economica;
- creșterea investițiilor străine directe, crearea unor noi structuri de producție, care sa permită fabricarea de produse finite cu valoare adăugata mai mare si calitate superioara conform standardelor U.E.;
- creșterea economiilor si investițiilor populației, micșorarea fiscalitatii, prin politici de impozitare mai relaxate, extinderea piețelor de capital ;
- dezvoltarea afacerilor si a sectorului privat, stimularea concurenței (scăderea preturilor) ;
- imbunatatirea substanțiala a standardului de viata al populației.

Alături de aceste avantaje vor apărea si următoarele constrângeri principale_:

- presiunile concurențiale ale pieței unice ;
  - conpetiția dura dintre firmele romanești si cele din statele membre dezvoltate ;
  - necesitatea transformărilor tehnologice ,
- toate acestea ducând pe termen scurt la creșterea șomajului, odată cu restructurarea întreprinderilor si a unor sectoare industriale.

In domeniul agriculturii, pe termen mediu si lung, prin integrare se obțin următoarele avantaje:

- creșterea productivității agricole;
- stimularea dezvoltării exploatațiilor agricole mijlocii si mari;
- îmbunătățirea accesului produselor agricole pe piața U.E. si dispariția tuturor barierelor comerciale;
- încetinirea migrării forței de munca din agricultura.

Constrângerile in acest sector de activitate vor fi impuse de aplicarea Politicii Agricole Comune (reducerea subvențiilor si a preturilor de sprijin) si de Organizația Mondiala a Comerțului in ce privește comerțul agricol (necesitatea respectării normelor de calitate, igiena si sănătate ale U.E.), reducerea ocupării forței de munca din

agricultura (prin restructurarea sectorului, prin creșterea productivității și atingerea performanței în agricultura), etc.

Accesul la fondurile structurale comunitare va da posibilitatea României să dezvolte echilibrat regiunile rămase în urmă, să modernizeze infrastructura de transporturi și de mediu; să asigure o dezvoltare rurală susținută, să creeze noi oportunități de ocupare a forței de muncă, mai ales în mediul rural, să promoveze politici sociale care să ducă la standarde de viață de o calitate superioară.

Provocările potențiale legate de accesul la fondurile structurale (în calitate de viitor stat membru UE), țin de capacitatea structurilor instituționale și administrative adecvate, pentru gestionarea acestor fonduri, de posibilitățile autorităților centrale și locale, a comunităților regionale, de a participa la Cofinanțarea proiectelor ce beneficiază de finanțare, de capacitatea administrației centrale, regionale și locale, de a apela și la alte credite de la BEI, BERD, și alte instituții financiare.

Pentru orice cetățean, apartenența țării la Uniunea Europeană asigură o îmbunătățire continuă a calității vieții, prin asigurarea unor standarde înalte în ceea ce privește sănătatea, protecția socială, siguranța la locurile de muncă, protecția mediului, etc.

Cetățenia europeană conferă dreptul de a călători, a munci sau a se stabili în orice stat membru. Un cetățean al unui stat membru poate vota și chiar candida în statul de rezidență în alegerile locale și pentru Parlamentul European. În același timp, toți cetățenii UE au dreptul la protecție consulară și diplomatică, atunci când vizitează țările din afara Uniunii.

România a orientat pregătirile negocierilor spre capitolele esențiale legate de cele patru libertăți fundamentale (libera circulație a mărfurilor, libera circulație a serviciilor, libera circulație a capitalului și libera circulație a persoanelor).

Capitolele abordate au accentuat pregătirea economiei naționale conform standardelor europene, prin crearea unui mediu de afaceri și conectarea la mediul de afaceri internațional și la Piața Internă a UE. De asemenea, România a urmărit abordarea graduală a capitolelor cu impact bugetar major.

În anii 2000 – 2002, asistența financiară totală a UE, disponibilă pentru România, se ridică anual, în medie, la 270 milioane euro din programul PHARE, 153 milioane euro din SAPARD și între 208 și 270 milioane euro pentru ISPA.

IMPACTUL EURO ASUPRA ECONOMIEI ROMANEȘTI

În contextul în care pentru majoritatea țărilor vest –europene este aproape unanim acceptat avantajul utilizării monedei unice, se apreciază că și pentru România, al cărei comerț exterior este orientat în proporție de aproximativ 2/3 către această piață, adoptarea monedei unice va aduce reale beneficii.

Pentru a deveni stat membru al U.E., România va trebui să-și clădească un sistem de referință, în care moneda de referință să fie EURO, și nu dolarul american. Noua monedă va fi un factor de stabilitate care va reduce mult pierderile agenților comerciali autohtoni datorită fluctuațiilor dolarului față de valutele țărilor din U.E.

Având în vedere perspectivele monedei euro, interesul României de aderare la structurile europene și semnalele pozitive pe care le-am primit în acest sens, băncile autohtone își manifestă interesul să construiască și să dezvolte depozite în moneda europeană (EURO), folosind astfel o singura monedă față de cele 15 utilizate în prezent, valabilă pentru toate operațiunile financiare, bancare și comerciale.

În prezent, agenții economici pot alege pentru derularea tranzacțiilor fie euro, fie moneda națională. Se așteaptă ca marile companii multinaționale să fie deschizătorii de drumuri în utilizarea euro. Acestea vor începe să opereze în euro și vor influența clienții să procedeze la fel.

Introducerea euro va avea efecte pozitive asupra comerțului exterior al României, având în vedere că 2/3 este orientat către țările U.E. Noua monedă va stimula importurile și exporturile firmelor românești. Pană în prezent, majoritatea contractelor comerciale erau exprimate în dolari SUA. Doar contractele cu Germania, Franța, Marea Britanie erau exprimate în moneda națională a acestora. În tranzacțiile cu țările a căror monedă este mai slabă (Italia, Portugalia) se folosea dolarul. Pe viitor, pentru aceste tranzacții se folosește euro. Acest lucru va avea ca efect reducerea influențelor de curs datorate fluctuațiilor dolarului față de valutele țărilor din U.E.

România a pierdut sume mai de bani datorită faptului că până acum erau alese ca monedă de contract fie dolarul SUA, fie monedele unor țări din U.E. al căror curs fluctua.

Introducerea euro va fi un factor de stabilitate care va reduce mult pierderile agenților comerciali autohtoni cauzate de riscurile de curs valutare.

Pentru început, agenții economici ar trebui ca, pentru a se familiariza cu euro, să folosească în tranzacțiile pe care le efectuează atât euro, ca monedă de plată, cât și dolarul SUA, ca monedă de consolidare, spunea Mihai Ionescu – secretar general al Asociației Exportatorilor și Importatorilor din România.

Euro va reduce costurile pe care firmele le suportă ca urmare a schimburilor valutare. Costurile acestea au fost estimate la 1-2% din valoarea tranzacției. Tot datorită euro se economisește timp prețios în activitatea de gestiune, dispărând necesitatea analizei riscului și a raportului cheltuieli – profit pentru fiecare în parte, efectuată de firmă.

De asemenea, se simplifică evaluarea rezultatelor comerciale efectuate din punct de vedere al întreprinderii, nemaifiind necesar să se țină cont de volatilitatea monedei.

O dată eliminate barierele monetare din cadrul U.E., exportatorii vor beneficia de un acces mult mai facil pe piețele oricăreia dintre țările membre. Astfel se va reduce numărul de intermediari, întreprinderile mărindu-și veniturile ca urmare a exporturilor directe.

Un alt avantaj important oferit de moneda unică este transparența. Exprimarea tuturor prețurilor în euro va ajuta firmele românești să își aleagă furnizorii care să le asigure cele mai mici cheltuieli și să exporte în țările de unde pot obține veniturile cele mai mari.

Alături de moneda euro, o importanță deosebită pentru România o are și Banca Centrală Europeană, care și-a început activitatea la Frankfurt și a preluat o serie de atribuții ale F.M.I. privind finanțarea și urmărirea unor politici consecvente de stabilitate a prețurilor.

CAP. 2 COSTURILE INTEGRĂRII EUROPENE

2.1 TIPOLOGIA COSTURILOR ADERARII

În primul rând, studiile de impact au arătat ca aderarea României la UE în 2007 este cea mai **avantajoasă perspectivă** atât din punct de vedere financiar, cât și ca dezvoltare economică, creștere a nivelului de trai și modernizare a țării noastre decât o aderare întârziată sau un scenariu izolaționist. Așadar, dacă nu am adera la Uniunea Europeană în 2007, costurile ar fi mult mai mari.

Costurile care se vehiculează ca fiind ale integrării, sunt, de fapt, **costuri ale modernizării României**, care a vor fi trebuit realizate oricum, chiar fără sprijin comunitar, în cazul în care nu ne-am fi integrat. Putem spune că investim în autostrăzi pentru că ne integram, sau ar fi, de fapt, corect, să spunem că vrem să avem drumuri mai bune, care să contribuie la dezvoltarea economiei și, implicit, la crearea de noi locuri de muncă? Putem spune că investițiile pentru reducerea poluării sau pentru îmbunătățirea calității apei potabile sunt făcute de dragul Uniunii Europene? Cred că ar fi corect să spunem că noi înșine suntem interesați să avem o apă mai bună și un mediu mai curat pentru fiecare dintre noi. La fel, cred că fiecare dintre noi vrem ca toate condițiile igienice să fie respectate de către abatoare și fabrici de lapte, pentru a ne garanta siguranța alimentară. Așadar, cea mai mare parte a costurilor considerate ale aderării sunt legate de îmbunătățirea vieții noastre. Acestea ar fi trebuit realizate oricum. Acum, acestea sunt susținute cu fonduri comunitare. De exemplu, costurile pentru mediu au fost evaluate, pentru următorii 20 de ani, la circa 29 de miliarde de euro. Acestea vor fi acoperite din bugetul public central și cele locale, dar și de la bugetele companiilor. În perioada 2005-2025, România va aloca anual circa 1% din PIB pentru mediu și transport, iar Uniunea Europeană, 1,7% din PIB-ul României. Este adevărat că, la sumele oferite de Uniunea Europeană trebuie să adăugăm și o co-finanțare. Aceasta nu înseamnă însă contribuție la bugetul comunitar, ci este o investiție în proiecte de dezvoltare a României. Cu siguranță nu ar fi fost mai suportabil pentru populație dacă ar fi trebuit să facem aceste investiții cu fonduri 100% românești.

Așadar, contribuția României la bugetul comunitar este de aproximativ 2,5 miliarde de euro în perioada 2007-2009 (800 de milioane în 2007 și câte aproximativ 900 de milioane în 2008, 2009) și nu 5,6 miliarde, cum greșit se vehiculează în presă. Co-finanțarea nu este contribuție la bugetul comunitar. Acești bani nu pleacă din țară, ci

sunt investiți aici, în proiecte pentru modernizarea României (drumuri, canalizări, modernizări de ferme, întreprinderi, locuri de munca etc.). Dar România va primi de la bugetul comunitar, în aceeași perioadă (2007-2009), 11 miliarde de euro, dintre care, 6 miliarde de euro plăți, urmând ca restul plăților să se facă pe măsura derulării proiectelor.

Probabil că singurele **costuri care pot fi asociate strict integrării** sunt cele legate de crearea unor instituții specifice: de gestionare a fondurilor comunitare, în agricultura etc. Dar beneficiile pe care le aduce acest sistem de management al influxurilor financiare europene sunt exponențial mai mari raportate la costuri.

Și ar mai fi ceva: costurile monetare care trebuie acceptate, cum spuneam, drept costuri de creștere sau dezvoltare/modernizare, produc efecte pe termen mediu și lung mult amplificate față de fiecare euro cheltuit. Și, oricum, beneficiile integrării trebuie evaluate și în planul efectelor non-monetare: modificarea comportamentului economic bazat acum, în mare măsură, pe hazardul moral; creșterea competitivității tehnologice, economice și comerciale; îmbunătățirea mediului de afaceri, sub aspectul previzibilității și reducerii riscului de incertitudine. Și, poate, cel mai important beneficiu este cel al posibilității României de a participa activ la elaborarea noului acquis comunitar, în așa fel încât să fie servite în mod maximal interesele țării noastre. Oare nu este cu mult mai bine să fii parte la luarea unor decizii care au impact asupra ta decât să fii, pur și simplu, ținta pasivă a acestor decizii?

Cred că este cazul să depășim abordarea demagogică și **sa evaluăm impactul aderării în mod global**. Uniunea Europeană nu impune standarde arbitrare pentru a genera costuri suplimentare, ci stabilește anumite standarde pentru a aduce un plus în calitatea vieții fiecărui cetățean și a crea un mediu economic dinamic și competitiv. Este clar că există costuri pentru modernizarea României, care este subsumată acum procesului de aderare la Uniunea Europeană. Dar aceste costuri au existat și în ultimii ani pentru eficientizarea economiei românești. Acum beneficiem de sprijinul UE, ne vom integra într-un spațiu care va garanta, pe termen mediu și lung, o viață mai bună pentru fiecare dintre noi, iar exemplul altor state membre este elocvent în acest sens.

Consider că, în loc de a discuta demagogic despre acest subiect, trebuie să informăm companiile și cetățenii pentru a-i ajuta să se pregătească bine pentru statutul de membru al Uniunii Europene.

Cred ca luciditatea, onestitatea si responsabilitatea evaluării impactului aderării (si, ulterior, a integrării propriu-zise) a României la Uniunea Europeana trebuie sa constituie ingrediente intelectuale obligatorii.

Nota de plata a integrării se va ridica la cel puțin 17 miliarde de euro pentru următorii cinci ani.

Cei patru milioane de salariați din România urmează sa suporte fiecare o cheltuiala de 4.200 de euro in plus fata de contribuțiile actuale prin taxe. In următorii cinci ani, România va trebui sa cheltuiască peste 17 miliarde de euro pentru a atinge standardele UE. Cea mai mare parte a acestei sume va fi plătită de cetățenii si firmele din România.

Costurile aderării, pe care romanii le vor suporta, sunt de trei tipuri: costuri publice (care vor fi acoperite din bugetul de stat), costuri private (ce vor fi suportate de societățile comerciale) si costuri individuale (ce vor fi plătite de fiecare cetățean român pentru reforma sistemului de pensii, pentru reconversie profesională, pentru alt standard de viață). Pentru primele doua tipuri de costuri se poate face o estimare, chiar si generala, a valorii acestora, in sa pentru cele individuale este imposibil de făcut o apreciere.

Studiile pun in lumina aspecte importante ale aderării la Uniunea Europeana:

1. gradul de concordanta a legislației romanești si a celei comunitare;
2. strategii de politica monetara si curs de schimb;
3. implicațiile adoptării acquis-ului comunitar asupra controlului financiar;
4. politica europeana de securitate si apărare;
5. fenomenul migrației si imigrației;
6. fondurile structurale - experiența tarilor candidate;
7. planul de acțiune privind depozitarea deșeurilor industriale;
8. analiza comparativa intre statele membre in domeniul insolvabilitatii si al falimentului;
9. soluții si opțiuni de management financiar pentru asigurarea unei creșteri reale a pensiilor;
10. ajutoarele de stat in sectoarele sensibile concurențial;
11. priorități de dezvoltare agricolă si rurală;
12. costurile și beneficiile aderării.

2.2 PARTICIPAREA ROMÂNIEI LA INSTITUTIILE EUROPENE

a. Cu privire la Instituții

- România a acceptat să fie reprezentată în Parlamentul European de 33 de membri din totalul celor 732 de membri.
- România a luat notă că numărul de reprezentanți care vor fi aleși pentru mandatul 2004-2009 va trebui să crească temporar prin aplicarea unei „corecții pro-rata” care va fi decisă de Consiliu, astfel încât numărul total al membrilor să rămână cât mai aproape de 732.
- România a acceptat numărul de 14 voturi care îi sunt alocate din totalul de 345 voturi ale Consiliului.
- România a acceptat ca de la data aderării să aibă dreptul la un național ca membru al Comisiei Europene, în mod similar cu celelalte State Membre UE și în conformitate cu Protocolul privind extinderea UE.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată de un judecător în Curtea de Justiție și de cel puțin un alt judecător în Curtea de Primă Instanță.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată de un național ca membru al Curții de Auditori și ca acesta să fie numit de Consiliu, cu majoritate calificată, după consultarea Parlamentului.

b. Cu privire la alte organisme stabilite prin Tratat

- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în Comitetul Economic și Social de 15 membri ai diferitelor componente economice și sociale ale societății civile organizate.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în Comitetul Regiunilor de 15 membri, fiecare deținând un mandat electoral - regional sau local – sau fiind responsabil politic față de o adunare aleasă.
- România a luat notă că numărul membrilor Comitetului Științific și Tehnic al EURATOM va fi mărit corespunzător pentru a permite numirea ad-personam a membrilor adiționali pentru noile State Membre de către Consiliu, după consultarea Comisiei.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în Consiliul General al Băncii Centrale Europene de către Guvernatorul Băncii Naționale a României.
- România a acceptat ca de la data aderării să devină acționar al Băncii Europene de Investiții.

- România a acceptat să fie reprezentată de un membru în Consiliul Guvernatorilor și de un număr corespunzător de directori și directori adjuncți în Consiliul Directorilor, a căror compoziție și funcționare poate fi modificată de Consiliu.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în toate Comitetele stabilite prin Tratatate în conformitate cu reglementările existente.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în Agenția de furnizare EURATOM în conformitate cu reglementările existente.

c. Cu privire la Comitete, Agenții și alte organisme stabilite de legislația secundară

- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în toate comitetele stabilite prin legislația secundară, în conformitate cu reglementările existente.
- România a acceptat ca de la data aderării să fie reprezentată în diferitele agenții stabilite anterior acestei date, în conformitate cu reglementările existente.

d. Aspecte diverse

- România a luat notă că Articolul 299 al Tratatului CE va fi amendat pentru ca România să fie inclusă în domeniul geografic al Uniunii Europene.
- România a luat notă că de la data aderării limba română va fi recunoscută ca limbă autentică a Tratatelor, precum și ca limbă oficială și de lucru, care va fi utilizată de instituțiile europene.
- România a luat notă că de la data aderării Reglementările referitoare la personal și Condițiile de angajare vor fi aplicate oficialilor și altor funcționari provenind din România.

2.3 IDENTIFICAREA PATRIMONIULUI ECONOMIC

Alăturarea României la UE presupune renunțarea la prerogativele naționale de baza în materie de formulare și aplicare de politici economice dar această renunțare nu este un simplu act de transfer de prerogative, deoarece privește capacitatea unei economii de a-și compatibiliza funcționarea cu un alt spațiu (UE), fără costuri excesive, de o parte și de alta. Există un exemplu *sui generis* de extindere a UE, care privește o fostă țară comunistă și care conține multe lecții; - landurile estice ale Germaniei unificate. Astăzi, la mai bine de un deceniu de la unificare și după transferuri de cca

800 miliarde Euro, șomajul în aceste țări rămâne în apropierea a 20%, iar stagnarea economică este o constantă a anilor din urmă.

Câteva cuvinte despre dolarizare/euroizare. Cei care pledează pentru acest aranjament monetar par să conceapă spațiul economic unde s-ar aplica schema ca o simplă "anexă", fără viața internă complexă. Se omit, de pildă, consecințele unui deficit comercial major, care ar reduce automat și sever cantitatea de monedă internă (fără ca Banca Centrală să mai poată interveni), ceea ce ar provoca o deflație și o recesiune de amploare, greu de suportat economic și social. În plus sistemul bancar intern ar fi supus unor presiuni teribile ca urmare a dobânzilor ridicate.

Șansa istorică a României de modernizare prin alăturarea la UE trebuie judecată și prin prisma nevoii de "adăpostire" față de incertitudinile și volatilitatea din spațiul economic mondial.

Având în vedere că fluxul exporturilor și importurilor României, cu UE, la această dată variază între 60-65% respectiv 50-55% din total. Cifrele fiind comparabile cu ponderea comerțului intra-european al multora dintre statele UE. Se poate spune că cel puțin din punct de vedere economic - exceptând unele bariere netarifare pentru agricultură și câteva sectoare industriale protejate de UE – *România este de facto integrată în comerțul comunitar.*

Datele statistice din ultimii ani indică o îmbunătățire a gradului de acoperire a importurilor prin exporturi pe relația UE. Orientarea comerțului către UE a fost însoțită de o semnificativă creștere de comerț mai ales după semnarea Acordului de Asociere în Februarie 1993.

2.3.1 AGRICULTURA

Concesiile asimetrice ale Acordului de Asociere cu UE au protejat multe din produsele agricole românești de competiția cu cele europene, în timp ce concesiile simetrice ale acordului CEFTA au adus deficite semnificative la acest capitol de comerț, produsele comerțului extern al României fiind mai puțin competitive decât al principalilor parteneri din cauza diferenței de productivitate.

Importurile de produse agricole din zona UE reprezintă aproximativ 7% cele din zona CEFTA fiind de 27,34% din total ceea ce ne face să presupunem că avem deja de a face cu competiția europeană prin intermediari – reexportatorii din zona CEFTA - ,ocolind barierele tarifare. Aderarea la UE a țărilor din primul val va face ca deficitul

comerțului cu produse agricole sa se inrautateasca rapid ca de altfel si Avantajul Comparativ al României fata de UE.

Agricultura României nu va putea face fata rigorilor PAC fără o intervenție puternica din partea statului pentru a rentabiliza acest sector in vederea aderării, deși exista semne clare a suportării din ce in ce mai greu al rigorilor PAC in europa (ex: Olanda) aceasta nu se va schimba din cauza lobby-ului puternic exercitat de producătorii din UE .Este posibil totuși ca fermieri din UE sa fie atrași, odată cu aderarea României, in scopul realizării unor producții ecologice pe terenuri ce s-au odihnit mai mult de 15 ani. Exemplul Spaniei unde ,odată cu intrarea in CEE, veniturile unor producători s-au dublat nu este concludent. România are cel mai ridicat nivel al ocupării forței de munca in agricultura – 27,9%.

Agricultura , a cărei producție se bazează pe ferme mici , folosind in mod intensiv munca, va trebui sa facă fata celei mai mari restructurări de forță de munca, deci o buna parte din costul integrării va fi plătit de cei angajați in agricultura. Pe lângă șomaj mai pot exista costuri psihologice sau de transfer.

2.3.2 INDUSTRIA

Avantajul comparativ cu UE are un trend accentuat descrescător, in timp ce cu restul lumii încă mai avem un ușor avantaj.

In ceea ce privește industria chimica aceasta va avea de pierdut , in condițiile in care ,procentul importurilor din UE a rămas constant, insa exporturile de produse chimice a scăzut de mai mult de doua ori in ultimii cinci ani; acest fapt dovedind slaba productivitate si competitivitate al acestei industriei. Fără o restructurare adecvata până in momentul aderării aceasta nu va avea șanse in competiție cu UE.

Industria materialelor plastice, pielăriei si al articolelor din piele , celulozei si hârtiei sunt slab performante, România fiind la acest capitol mai puțin competitiva decât oricare din tarile CEFTA, structura producției interne fiind necompetitiva in general , aceste industrii vor supraviețui numai prin preluarea de către marile companii Vestice la momentul aderării.

Industria lemnului si prelucrătoare este intr-o situație de avantaj comparativ cu tarile UE, menținând acest trend prin investiții in tehnologie si atragere de capital, la momentul integrării acest sector va avea de câștigat dezvoltându-se si creând locuri de munca.

Industria de încălțăminte și textila cu o competitivitate destul de ridicată actualmente reprezentând 32,43% din totalul exportului și 47,04% din exportul românesc către UE dovedește că este viabilă, chiar dacă majoritatea producției este în lohn, gradul de calificare și salarizare al forței de muncă în acest domeniu, o face viabilă. Integrarea va duce la creșterea productivității acestei ramuri și la o scădere a costurilor unitare ale forței de muncă.

Industria sticlă și ceramică va avea de pierdut încă de la aderarea primului val la UE din cauza competitivității reduse și datorită costurilor unitare ale forței de muncă.

Pentru că, țările ce vor intra în primul val vor fi avantajate, cu cât va fi mai mare UE cu atât mai mari vor fi câștigurile pentru țările membre și pierderile pentru țările nemembre. Actualmente țările dezvoltându-se și câștigând pe seama pierderilor altor țări.

În domeniul Industriei metalurgice, mașini și echipamente dacă se va menține trendul importurilor de tehnologie România va avea de câștigat în acest domeniu la momentul integrării. Costurile unitare ale forței de muncă în industria metalurgică este cu mult sub media restului industriei.

Faptul că în prezent exportăm multe echipamente dar mai ales subansamble dovedește viabilitatea acestui sector de activitate.

2.3.3 CERCETAREA

La nivel guvernamental, cercetarea și dezvoltarea au o susținere totuși slabă, în România ponderea cheltuielilor cu cercetarea și dezvoltarea în PIB fiind mai mică de 4-5 ori decât cea a țărilor UE, mai mică chiar decât în celelalte țări candidate.

La capitolul educație România este în urma mediei UE la nr. de studenți / locuitor, cei mai buni plecând peste hotare. Cu toate acestea îmbinarea dintre cercetare, dezvoltare și educație poate da rezultate spectaculoase.

Producătorii și exportatorii de romani de software sunt o categorie de câștigători – de exemplu, SOFTWIN a creat primul software din lume care folosește tehnologia WAP pentru accesul și controlul de la distanță al rețelelor de securitate. Acest produs a fost cumpărat prin internet de aproape de 500 mii de utilizatori din SUA numai în ultimele 45 zile ale anului 2000, făcând ca Softwin să-și realizeze obiectivul de a deține 1% din piața mondială a produselor antivirus în 2001, iar pentru anul 2006 sperând să ajungă la o cota de 6% din piață.

2.3.4. PIATA FORTEI DE MUNCA

Odată cu integrarea piețelor, firmele vor trebui să facă față competiției tot mai puternice de pe piața bunurilor. Drept urmare, vor trebui să elimine forța de muncă în exces pentru a-și îmbunătăți productivitatea. Forța de muncă este împinsă spre a-și găsi noi locuri de muncă în alte firme, sectoare de activitate sau chiar să își schimbe radical ocupația.

Realitatea este că avem o subutilizare a forței de muncă substanțială și, în contextul viitorului deficit de forță de muncă în UE, România are șanse să devină o sursă pentru atragerea capitalului uman de către industriile europene (fie direct prin migrarea forței de muncă, fie indirect prin subcontractare). Chiar și acum, când există bariere severe în calea migrării forței de muncă (vize, permise de muncă), România este alături de Polonia, singura țară din Europa Centrală care a înregistrat un flux pozitiv al migrării către UE.

În funcție de mobilitatea forței de muncă și de rapiditatea adaptării, costul integrării suportat de aceasta poate fi mai mare sau mai mic.

O realocare rapidă a resurselor va fi însoțită de o realocare a forței de muncă, pentru că oamenii vor trebui să se îndrepte către acele sectoare care creează locuri de muncă. Cazul întoarcerii spre agricultură "ca ultim angajator", (ex: Botoșani, Iași etc) nu este o soluție, agricultura fiind și ea restructurată pe criteriul productivității.

Mai întâi, realocarea forței de muncă este necesară deoarece firmele trebuie să supraviețuiască și să își desfășoare afacerile într-un mediu cu totul nou.

În același timp, sectoarele care au fost neglijate în timpul comunismului, și anume serviciile, sunt în creștere și cererea lor de forță de muncă crește. *Ex post*, procesul este benefic pentru întreaga economie, dar pe moment vor fi oameni care pierd și oameni care câștigă.

Logica ne spune că perdanti vor fi aceia care sunt aproape de vârsta pensionării, în sectoarele în declin economic, care dețin calificări specifice ce nu pot fi ușor folosite în alt domeniu, în timp ce câștigătorii vor fi cei tineri, cu calificări în sectoarele aflate în creștere.

Cu alte cuvinte, pentru a atinge structura ocupării din tarile mediteraneene ale UE, în România anilor 1989, 31,3% din populația ocupată trebuia să își schimbe sectorul de activitate, ocupația și calificarea.

De aceea, comparată cu celelalte țări, România va avea populația cea mai afectată de integrare, având nevoie de o mare flexibilitate pentru a se adapta noilor condiții de pe piața muncii.

2.3.6 ARMONIZAREA CRITERIULUI ECONOMIC

În conformitate cu obiectivul major stabilit de România pentru actuala etapă de dezvoltare, crearea condițiilor pentru aderarea, într-o perspectivă apropiată, la U.E., principiile fundamentale ce stau la baza dezvoltării economiei și îndeplinirii reformei sunt: reforma societății românești pentru recunoașterea și afirmarea valorilor morale și democratice, așezarea dreptului de proprietate la temelie societății românești, accelerarea reformei instituționale începând cu Guvernul României pentru crearea unui stat modern, restructurarea și modernizarea industriei românești în sensul redimensionării și privatizării acesteia în vederea asigurării unei creșteri economice durabile, reorientarea și dezvoltarea agriculturii în direcția cerințelor economiei de piață prin sprijinirea sistemelor de producție și valorificare, reforma sistemului finanțelor publice potrivit principiului finanțării obiectivelor viabile economic, distribuirea echitabilă a costurilor tranziției în sprijinul solidarității sociale, așezarea României cu demnitate în lumea democratică și dezvoltată a Europei.

Așezând la baza dezvoltării economico-sociale aceste principii, strategia aderării României la U.E. cuprinde o serie de obiective sintetizate în următoarele politici: politica macroeconomică, politica de restructurare a economiei, politici privind drepturile omului, culte și minorități și politici privind capitalul uman.

Politica macroeconomică a guvernului își propune în domeniul valutar-monetar următoarele:

- reducerea inflației, îndeplinirea stabilității interne și externe a monedei naționale, respectiv introducerea unor măsuri de politică economică menite să asigure previziunea evoluției cursului monedei;
- recâștigarea încrederii în moneda națională și creșterea vitezei de rotație a banilor;
- limitarea deficitului bugetar în vederea diminuării ponderii statului în utilizarea resurselor financiare ale economiei;

- menținerea ratelor dobânzii la niveluri pozitive, în termeni reali, pentru a asigura creșterea și utilizarea eficientă a resurselor de capital financiar;
- asigurarea unui nivel competitiv și realist al cursului de schimb valutar;
- asigurarea deplinei convertibilități a contului curent și pregătirea condițiilor de trecere graduală la convertibilitatea contului de capital;
- administrarea cu prudență sporită și într-o manieră transparentă a datoriei publice interne și externe;
- practicarea unor dobânzi pentru depozite bancare ale băncilor comerciale la Banca Națională a României sub nivelul dobânzii pe piața interbancară;
- diversificarea emiterii de obligațiuni de stat pe termen mediu, ca instrument al Băncii Naționale a României de reglare a masei monetare și pentru finanțarea deficitului bugetar.

Politicile de restructurare a economiei își propun mai întâi măsuri de consolidare a mecanismelor concurențiale care să permită României îndeplinirea condițiilor necesare semnării Acordului European de evaluare a conformității. Va fi încurajată activitatea Consiliului Concurenței pentru a întări capacitatea acestuia de a pune în aplicare legislația protecției concurenței.

În prezent, acțiunile privind crearea condițiilor de aderare a României la U.E. vizează: includerea permanentă a problematicii specifice a integrării pe agenda contactelor politice bilaterale și multilaterale; pregătirea temeinică a fiecărei etape de negociere în formarea unui corp de negociatori competenți; consolidarea coordonării de către Departamentul pentru Integrare Europeană a procesului, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu, prin alocarea unor resurse suplimentare (umane și materiale) capabile să gestioneze în mod adecvat acest proces; utilizarea cu eficiență maximă a programelor comunitare de asistență și colaborare; obținerea unui acces mai larg, în condiții echitabile, la sursele de finanțare și investiții; ameliorarea regimului de liberă circulație în spațiul comunitar a cetățenilor români.

Țara noastră va trebui să pună cât mai curând în aplicare prevederile Programului de pre-aderare pentru a pregăti cât mai bine condițiile pentru începerea negocierilor în vederea aderării ca membru cu drepturi depline la U.E.

Dintre măsurile cele mai importante a căror punere în aplicare a început menționăm:

- realizarea programului național de armonizare legislativă vizând îndeosebi crearea unui cadru adecvat de participare la piața unică a U.E.;

- pregătirea condițiilor pentru punerea în aplicare a prevederilor din acordul de asociere referitoare la libera circulație a forței de muncă și a capitalului și elemente complementare dezvoltării comerțului și investițiilor;
- dezvoltarea de proiecte specifice pentru valorificarea întregului pachet de asistență europeană în domeniul restructurării și privatizării, pentru desăvârșirea procesului de ajustare structurală, al protecției sociale, al dezvoltării infrastructurii și al edificării societății civile;
- dezvoltarea cooperării și încheierii de acorduri de liber schimb cu țările asociate la U.E., ca bază a revigorării comerțului dintre ele.

Derularea contemporană a procesului de integrare a țărilor din U.E., caracterizat de adâncirea acestuia și marcat de încheierea procesului de formare a pieței unice și pregătirea uniunii monetare, ridică probleme noi și deloc ușoare pentru niște candidați cu economiile în transformări profunde, care doar de câțiva ani au trecut la convertibilitatea de cont curent a monedei naționale, liberalizarea comerțului exterior, crearea și consolidarea mecanismelor de piață concurențială etc.

Analiza costurilor și beneficiilor extinderii U.E. prezintă o măsură importantă pentru România. Studiile efectuate relevă că riscurile potențiale ale neextinderii sunt mai mari pentru țările U.E. decât pentru cele candidate, pe când beneficiile extinderii sunt mai mari decât costurile pentru țările U.E.

Efectele pe termen lung ale integrării și implicațiile cantitative ale acestora constituie un puternic stimulent pentru impulsivarea eforturilor de integrare.

Se poate aprecia că procesul de îndeplinire a criteriilor de aderare la U.E. de către țările candidate se va desfășura în mod continuu, pe parcursul mai multor ani. Dialogul instituționalizat cu U.E. va stabili nu când o țară dorește să adere la U.E., ci când este pregătită să facă acest demers în conformitate cu strategia de la Essen (decembrie 1994) și cu hotărârile Consiliului European de la Luxemburg (1997) și Conferinței Europene de la Londra (1998).

România consideră că îndeplinirea criteriilor stabilite de U.E. implică o redresare economică cât mai puternică și accelerată a țării, prin mobilizarea factorilor interni, potențată de cooperarea cât mai strânsă cu țările comunitare, al căror sprijin îndeosebi financiar și tehnico-economic trebuie să fie mai substanțial, dar și de o colaborare multilaterală cu celelalte țări aderente la U.E.

Perspectivile integrării rapide în U.E. vor trebui să determine autoritățile române să analizeze cu seriozitate costurile acestui proces în raport cu beneficiile scontate,

termenul necesar armonizării legislative și cât de benefic este procesul pentru reforma în curs de desfășurare în țara noastră.

CAP.3 SPRIJINUL UNIUNII EUROPENE PENTRU ADERARE

3.1 INSTRUMENTELE DE PRE-ADERARE

Pentru a sprijini pregătirea țărilor candidate în vederea dobândirii statutului de membru al Uniunii, Comunitatea Europeană a decis să acorde o asistență financiară fără precedent, în valoare de peste 3 miliarde de euro anual. Fondurile sunt furnizate prin cele trei instrumente de pre-aderare Phare, ISPA și Sapard. Întregul proces al extinderii, la nivel de negocieri, pregătiri interne ale țărilor și utilizarea asistenței de pre-aderare este în prezent accelerat, iar perspectiva primelor aderări a devenit cu adevărat tangibilă.

În perioada 2000-2006, Comunitatea Europeană oferă asistență financiară țărilor candidate din Europa Centrală și de Est prin intermediul a trei instrumente: programul Phare (Regulamentul Consiliului 3906/89), ISPA (Regulamentul Consiliului 1267/99) și Sapard (Regulamentul Consiliului 1268/99).

Cele zece țări care au înaintat cerere oficială pentru a deveni membre ale Uniunii Europene sunt: Bulgaria, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia și Slovenia. Anul 2000 a marcat punerea în practică a două noi instrumente financiare de pre-aderare: ISPA și Sapard. **Valoarea totală a asistenței de pre-aderare se ridică la 3 miliarde de euro pe an (cifre din 1997) în perioada 2000-2006, din care jumătate este alocată programului Phare .**

ISPA finanțează în mod egal proiecte mari de infrastructură din domeniul transportului și al mediului, iar Sapard sprijină pregătirea țărilor în vederea preluării acquis-ului comunitar în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale.

În perspectiva creării celor două instrumente, ISPA și Sapard, sprijinul investițional acordat prin programul Phare a trebuit să fie re-orientat, astfel încât să se evite orice suprapunere. Asistența oferită prin fiecare dintre aceste instrumente este coordonată în conformitate cu Regulamentul Consiliului 1266/99. Asistența este acordată în cadrul

general creat de Acordurile de Asociere încheiate cu aceste tari, ținând cont de obiectivele Parteneriatelor pentru Aderare.

Alocarea fondurilor UE pe tari candidate

Tara	Alocarea anuala indicativa PHARE (programe nationale)	Alocarea anuala indicativa SAPARD	Alocarea anuala indicativa ISPA		TOTAL alocare anuala indicativa		Alocare medie PHARE 1995-1999
			MEU RO	MEU RO	MEU RO	MEU RO	
			min	max	min	max	
Bulgaria	100	52	83	125	235	277	83
Cehia	79	22	57	83	158	184	69
Estonia	24	12	21	36	57	73	24
Ungaria	96	38	73	104	207	238	96
Letonia	30	22	36	57	88	109	30
Lituania	42	30	42	62	113	134	42
Polonia	398	169	312	385	879	952	203
România	250	151	208	270	609	671	110
Slovacia	49	18	36	57	104	125	48
Slovenia	25	6	10	21	42	52	25
Total	1093	520	1040		2814		730

3.1.1 PHARE - Intensificarea pregatirilor pentru extindere

Programul Phare rămâne singurul instrument prin care se acorda sprijin de pre-aderare pentru construcție instituțională în toate domeniile acquis-ului. A fost creat în

1989 pentru a sprijini procesul de reforma si tranzitie economica si politica din Polonia si Ungaria.

Urmare a Consiliului European de la Essen, din decembrie 1994, **Phare a devenit instrumentul financiar al strategiei de pre-aderare**, scopul final fiind integrarea in Uniunea Europeana a celor zece tari asociate din Europa Centrala si de Est: Bulgaria, Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Romania, Slovacia, Slovenia si Ungaria. Phare sprijina si alte tari neasociate din regiune, respectiv Albania, Fosta Republica Iugoslava a Macedoniei (FYROM) si Bosnia-Herzegovina, aflate in tranzitie spre democratie si economia de piata.

Programul Phare are **doua prioritati**:

- **construcția instituțională**: 30% din bugetul PHARE;
- investițiile legate de **transpunerea si implementarea acquis-ului**: 70% din bugetul PHARE.

Prima dintre cele doua prioritati, respectiv **“construcția instituțională”**, pentru care se aloca aproximativ 30% din buget, este definita ca fiind procesul de sprijinire a tarilor candidate in vederea dezvoltării structurii, strategiilor, resurselor umane si a abilităților manageriale necesare consolidării capacității lor economice, sociale, legislative si administrative. Pentru a atinge acest obiectiv, a fost creat un instrument novator: înfrățirea pe termen lung (**„twinning”**) la nivel de administrații si agenții. Chiar de la început, acest nou instrument a ocupat un loc central in ansamblul asistentei de pre-aderare. Cu sprijin din partea UE, competenta Statelor Membre este pusa la dispoziția tarilor candidate, prin detașări pe termen lung ale funcționarilor publici si misiuni de experți, cu scopul de a sprijini tarile candidate in efortul de adoptare, implementare si aplicare a principalelor domenii ale acquis-ului. Procesul se desfășoară după cum urmează: Comisia Europeana identifica lacunele din administrația tarilor candidate; tara candidata trebuie sa elaboreze un proiect concret de reforma a administrației, după care Comisia solicita Statelor Membre sa mobilizeze o echipa de experți, condusa de un lider de proiect si un consilier pe probleme de pre-aderare, care sa sprijine tara candidata in reformarea propriei administrații. Este o metoda foarte pragmatica, de abordare caz-cu-caz a reformei administrației publice.

Inițial, programele de twinning s-au axat pe domeniile: agricultura, mediu înconjurător, finanțe publice, justiție si afaceri interne, politica regionala; in prezent, instrumentul de twinning acoperă întregul *acquis*. In perioada 1998-2001, au fost programate peste 500 de proiecte de twinning. Implementarea lor a implicat deseori mai multe State Membre.

Un raport de evaluare din iulie 2000 a confirmat justețea abordării în cazul programului de twinning, dar a făcut și câteva sugestii valoroase de îmbunătățire, dintre care majoritatea au fost incluse în metodologie. În plus, a fost pus la punct un mecanism de „twinning light”, pe termen mediu, care **vizează nevoi specifice**, cu acoperire limitată, care apar în stadiile finale ale pregătirilor pentru aderare.

Cea de *a doua prioritate* - **investițiile legate de transpunerea și implementarea *acquis*-ului** (pentru care se alocă 70% din bugetul total al programului Phare) - constă din **două tipuri principale de activități**:

1. **Cofinanțarea investițiilor în cadrul legislativ al țării candidate**, cu scopul de a consolida infrastructura legislativă necesară asigurării conformității cu *acquis*-ul. Cu alte cuvinte, investiții în toate echipamentele necesare funcționării pieței interne, cum ar fi crearea structurii de securitate alimentară, securizarea frontierelor, procurarea echipamentelor de testare și măsurare de care depinde funcționarea pieței interne, sau de echipamente de laborator și control din domeniul protecției consumatorilor.

2. **Cofinanțarea investițiilor în coeziunea economică și socială**, inițiată în programele Phare 2000, prin măsuri similare celor sprijinite în Statele Membre prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER) și Fondul Social European (FSE). Această cofinanțare susține funcționarea economiei de piață și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din interiorul Uniunii și reprezintă aproximativ o treime din fiecare Program Național Phare.

Asistența acordată prin Phare ia în general forma **finanțării nerambursabile** și nu a împrumuturilor. Ajutorul financiar este acordat fie în mod independent de către Comunitate, fie prin co-finanțare din partea Statelor Membre, a Băncii Europene de Investiții, a unor țări terțe sau a unor organisme din țările beneficiare.

Alocările indicative multi-aniuale sunt stabilite de către Comisia Europeană, pe baza, în principal, a populației și a PIB-ului pe cap de locuitor, dar și prin luarea în considerare a performanțelor, nevoilor, capacității de absorbție și a progresului înregistrat în implementarea Parteneriatului de Aderare.

Începând cu anul 2000, bugetul anual al programului Phare se situează la aproximativ 1,5 miliarde de euro.

Programul Phare este elaborat în întregime prin luarea în considerare a cerințelor procesului de aderare la Uniunea Europeană. În practică, aceasta înseamnă că, spre deosebire de perioada 1989-1997, când Phare era axat pe sprijinirea procesului de tranziție a economiilor din Europa Centrală și de Est și funcționa pe principii

întâmpinării solicitărilor tarilor candidate („demand-driven”), **in prezent programul trebuie sa se concentreze exclusiv pe prioritățile aderării („accession-driven”),** așa cum au fost acestea definite de Consiliu in Parteneriatele pentru Aderare.

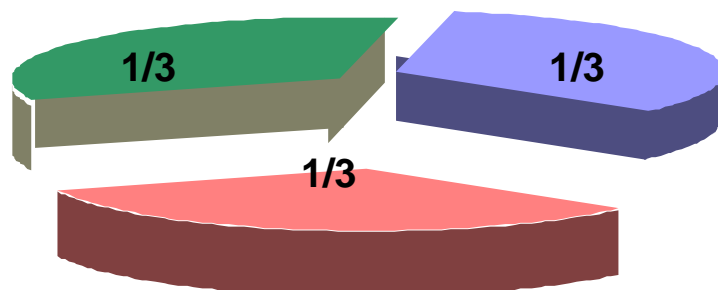
Actuala orientare a Programului PHARE 2002 – 265 MEURO

■ **Investiții in implementarea Acquis-ului**

in domenii ca: concurenta, energie, transport, comerț, mediu înconjurător etc.

■ **Construcție instituționala**

prin legislatie, infratire

■ **Coeziune economica si sociala**

priorități indicate de Guvernul României (Planul Național de Dezvoltare)

- învățământ tehnic si profesional
- dezvoltarea resurselor umane
- infrastructura regionala si locala

3.1.2 ISPA (Instrument pentru Politici Structurale de Pre-aderare)

“Instrumentul pentru Politici Structurale de Pre-aderare” (ISPA) furnizează sprijin financiar pentru **investiții in domeniile mediului înconjurător si al transporturilor**, in scopul accelerării alinierii legislației tarilor candidate la legislația europeana in vigoare in aceste doua sectoare, pe o perioada de șapte ani (2000-2006). **Bugetul prevăzut pentru aceasta perioada este de aproximativ 7 miliarde de euro.**

ISPA are un caracter hibrid, situându-se între sprijinul financiar acordat țărilor terțe (prin Phare) și sprijinul financiar acordat Statelor Membre (prin Fondul de Coeziune). ISPA este concentrată pe procesul de aderare, are o abordare similară celei a Fondului de Coeziune și se aplică sectoarelor Mediu înconjurător și Transporturi.

În **transport**, investițiile sunt legate de adoptarea și implementarea *acquis-ului* comunitar și privesc în special coridoarele europene de transport și rețeaua TINA (Transport Infrastructure Needs Assessment). Se includ aici proiecte de extindere a rețelelor europene de transport (TEN), al căror scop este îmbunătățirea legăturilor dintre Uniune și țările candidate, precum și a inter-conexiunilor dintre rețelele naționale și a legăturilor dintre acestea și rețelele europene de transport. În acest context, rețeaua TINA constituie o referință importantă în identificarea proiectelor. Prin urmare, **ISPA contribuie la finanțarea dezvoltării căilor ferate, a drumurilor, a căilor navigabile și a infrastructurii aferente porturilor și aeroporturilor.**

Asistența în domeniul **infrastructurii de mediu** se concentrează pe investiții majore privind: **apa potabilă, tratamentul apelor uzate, gestiunea deșeurilor solide și poluarea aerului.**

Resursele aferente programului ISPA însumează 1080 milioane de euro pe an (la prețurile anului 2001). Aceste cifre sunt adaptate anual, pentru a ține cont de inflație. Comisia Europeană, aplicând aceleași criterii ca și în cazul Fondului de Coeziune, a decis **alocarea resurselor ISPA între țările beneficiare în funcție de populație, de PIB pe cap de locuitor și de suprafața țării.** Regulamentul ISPA precizează necesitatea echilibrării măsurilor aferente celor două sectoare (mediu înconjurător și transporturi) și, în consecință, Comisia a reușit o alocare în raport de 50/50 a bugetului între transporturi și mediu.

ISPA poate finanța până la 75% din costurile proiectului, dar în cazuri excepționale procentul poate crește până la 85%. Prin urmare, este nevoie de **cofinanțare (prin BEI, BERD, Banca de Investiții a Nordului, Fondul Nordic pentru Mediu, precum și surse naționale).** Comisia Europeană are în vedere dezvoltarea cofinanțării, prin implicarea Instituțiilor Financiare Internaționale și a sectorului privat (parteneriate între sectorul public și cel privat).

3.1.3 SAPARD (Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală)

Sapard are ca scop sprijinirea eforturilor țărilor candidate de pregătire pentru participarea la Politica Agricolă Comună și la Piața Unică. Programul implică două obiective majore, explicite, operaționale:

- **sprijin pentru rezolvarea problemelor prioritare, specifice, legate de agricultură și dezvoltare rurală;**
- contribuție la **implementarea *acquis*-ului comunitar** (ansamblul legislației Comunitare) referitor la PAC și alte priorități din domeniul agricol.

Sapard are la bază Regulamentul Consiliului 1268/1999, adoptat în iunie 1999. Regulamentul precizează parametrii sprijinului Comunitar concretizat în măsuri pentru agricultură și dezvoltare rurală acordat celor 10 țări candidate din Europa Centrală și de Est în perioada de pre-aderare. Conform Regulamentului, **ajutorul oferit prin programul Sapard trebuie să ia forma unei contribuții financiare acordate în baza unor reguli conforme celor stabilite pentru finanțarea Politicii Agricole Comune** prin Regulamentul 1258/1999.

Baza legală a descentralizării este Regulamentul privind coordonarea (1266/1999), care permite conferirea sarcinilor de management, ce în mod normal revin Comisiei, unor agenții de implementare care funcționează sub răspunderea respectivei țări terțe.

Fondurile Sapard totalizează 540 milioane de euro anual (în prețurile anului 2001). **Alocarea pe țări se bazează pe anumite criterii, incluzând suprafața agricolă, populația ocupată în agricultură și PIB pe locuitor.** În consecință, alocările pe țări diferă considerabil: Polonia primește cea mai mare sumă, de 175 milioane de euro anual, pe când Slovenia are alocate cele mai mici fonduri: 6,6 milioane de euro anual. Este important de observat că unele dintre aceste criterii diferă de cele aplicate în cazul programelor Phare și ISPA.

Contribuția Comunității poate ajunge până la 75% din cheltuielile publice eligibile totale, și chiar până la 100% din aceste costuri, pentru anumite măsuri. Pentru toate investițiile generatoare de venituri există o limită a intensității asistenței, care în practică înseamnă toate investițiile, cu excepția celor în infrastructură, care nu generează venituri nete substanțiale. Pentru aceste investiții, ajutorul public poate ajunge până la

50% din costul total eligibil, in cazul in care contribuția Comunității nu depășește plafoanele stabilite prin politica privind ajutorul de stat.

CAP. 4 STUDII DE CAZ

STUDIUL 1 Strategii de politică monetară și curs de schimb în contextul aderării României la UE

Scopul acestui studiu este explorarea *caracteristicilor economiei* precum și a *organizării instituționale*, doi factori care impun limite modelării politicii monetare în România și intenției de trecere la regimul de “țintire a inflației”. Politica monetară (scopurile ei cât și macro-managementul) este analizată în legătură cu politica fiscală și cea a ratei de schimb. Studiul pleacă de la premiza aderării la UE la momentul preconizat și de la cerințele pentru integrarea în ERM2 stabilind totodată cerințele aderării ulterioare la ERM2; studiul urmărește să identifice factorii determinanți ai politicilor de implementat și în același timp să sugereze opțiuni care ar putea ajuta la atingerea scopurilor fundamentale ale acestora. Studiul nu pretinde a fi exhaustiv și a lua în considerare toți factorii de influență; el îi consideră doar pe aceia care sunt cei mai relevanți pentru un proces decizional eficient vis-à-vis de politica monetară.

Unii economiști își pun întrebarea dacă BNR ar trebui să-și fixeze ca obiectiv atât de repede “Țintirea Inflației” la fel cum au făcut Polonia, Ungaria sau Cehia (sau au spus că o fac – dată fiind calitatea slabă a previziunilor lor legate de inflație). Cu doi ani în urmă, un grup de economiști de la BNR s-au gândit că TI ar putea fi adoptată de către Banca Națională până în 20041. Dar o țintire a inflației reală poate fi implementată de o bancă centrală independentă doar în următoarele condiții:

a/ cei care stabilesc politicile economice sunt capabili să facă o previziune condiționată cât mai bună a ratei inflației;

b/ aceștia au cunoștințe suficiente despre transmiterea impulsurilor monetare care să le permită să își adapteze principalele instrumente astfel încât să aducă previziunea aproape de nivelul țintit pe perioada stabilită.

În practică, băncile centrale care adoptă TI au nevoie de **unul (sau mai multe) modele macro-econometrice stabile** cu ajutorul cărora să poată previziona inflația și care să le permită să simuleze impactul asupra traiectoriei inflației a oricărei schimbări intervenite în setul de instrumente economice. Este oare realist să credem că o astfel de metodă va fi implementată în România în viitorii ani? E posibilă conceperea unui model econometric pentru economia României? Răspunsul e că probabil nu încă. Se

poate argumenta că pentru nici o țară din lume nu se pot concepe modele econometrice corecte. E adevărat că toate modelele sunt influențate de erori de estimare; mai mult, parametrii modelelor se schimbă odată cu schimbarea politicilor. Dar nu putem vorbi de același lucru când se estimează un model pentru o economie relativ stabilă (de exemplu Marea Britanie sau Suedia) și o economie a cărei structură și politici se schimbă permanent. Modelarea econometrică devine aproape imposibilă când structura economiei se schimbă, ceea ce se întâmplă în mod evident în cazul țărilor în tranziție; această dificultate i-a determinat pe oficialii BCE să nu ia în considerare la modul serios posibilitatea creerii unui model macroeconomic pentru zona Euro (în special datorită faptului că adoptarea Euro alterează structura internă a UME). Până în momentul de față, BNR nu a avut la îndemână nici măcar un mijloc elementar de previzionare ca de pildă o curbă a randamentului obligațiunilor, astfel încât trasarea unei traiectorii a inflației devine foarte dificilă. Ca un substitut, înainte ca o bază largă de obligațiuni cu scadențe diferite să fie disponibilă, BNR poate implementa o formă de studiu de piață al analiștilor pentru previzionarea inflației. Trebuie ținut cont de faptul că în România este dificil de previzionat nu numai cererea monetară dată fiind ponderea sectorului economic “neoficial”(care nu e acoperit de statisticile oficiale) și deoarece schimbările în expectații îi fac pe agenții privați să oscileze între moneda locală și cea străină, ambele putând fi folosite în mod legal ca monedă de economisire (și chiar ca instrument de tranzacționare).

Masa monetară este de asemenea dificil de monitorizat deoarece jumătate din ea este în valută iar lichiditatea în circulație are de asemenea o pondere mare. Dată fiind această incertitudine, riscurile de a lua decizii pe baza unei previziuni eronate pe doi ani sunt destul de mari. Fără îndoială că credibilitatea băncii centrale nu va fi îmbunătățită în urma deciziilor luate pe baza unui model econometric de proastă calitate, ci dimpotrivă.

În momentul de față, BNR se bucură de o credibilitate destul de mare, ca urmare a faptului că a reușit scăderea inflației. Acest capital de credibilitate poate fi subminat dacă previziunile emise de BNR de acum încolo se dovedesc în mod sistematic greșite.

Mai multe bănci centrale din țările dezvoltate care au adoptat TI și-au fixat standarde foarte înalte pentru managementul politicilor monetare: în Suedia, Canada, Marea Britanie, deviația inflației față de țintă sunt destul de mici. Până acum, băncile centrale din Europa Centrală care au avut ca obiectiv TI au avut rezultate foarte slabe – diferența dintre țintă și inflația reală a fost mare (Jonas and Mishkin, 2003). Atâta vreme

cât ele se compară cu primul grup de țări, credibilitatea lor poate doar avea de suferit. Dar dacă o bancă care nu are ca obiectiv TI greșește nivelul țintă al inflației, agenții privați vor accepta mai ușor greșeala iar credibilitatea nu va fi atât de puternic afectată.

Alte probleme create de TI sunt legate de **momentul implementării**. Dacă România va urma (cu o oarecare întârziere) calea pe care au mers cele mai avansate țări în tranziție (Polonia, Ungaria, Cehia), se va confrunta cu intrări de capital masive în perioada imediat următoare, ceea ce va duce la o apreciere bruscă și reală a monedei locale. Pentru a frâna declinul exporturilor, dintr-un punct de vedere al protecției sociale, ar fi de folos ca rata dobânzii să scadă. Dar agenții independenți și competitivitatea merg în direcție opusă față de inflația scăzută, după cum e necesar în regimul de TI.

Astfel, pentru România, care are o economie în tranziție, credibilitatea băncii centrale poate fi afectată în mod negativ de adoptarea TI, dat fiind faptul că riscul de a lansa previziuni imprecise și de a rata astfel nivelul țintă stabilit este destul de mare. Prin adoptarea unui cadru rigid pentru managementul politicii monetare în contextul în care criteriile pentru buna funcționare ale acestui cadru nu sunt îndeplinite, credibilitatea băncii centrale poate doar avea de suferit.

Din toate motivele menționate mai sus, **este destul de nerealist să credem că BNR ar putea sau ar trebui să adopte un regim autentic de TI în viitorul apropiat**. Această concluzie nu reprezintă însă o dramă. România s-a angajat să adere la UE în 2007 sau în jurul acestei date; trebuie așadar să își pregătească instituțiile monetare și politica pentru alinierea cu zona Euro, astfel încât să fie capabilă să adere la o dată ulterioară și la UME. Din fericire însă, BCE nu este o bancă cu obiectiv TI. Ca și FED (banca centrală a SUA), BCE a ales flexibilitatea, deși are ținte cantitative precise în ceea ce privește inflația. Probabil acesta ar fi cea mai bună alegere și pentru BNR.

Ca și BCE, guvernul României și Banca Centrală ar trebui să declare în mod sistematic angajamentul lor pentru prețuri stabile (după cum sunt ele planificate în principalele legi:

Constituție, Statutul BNR, etc). BNR ar trebui să stabilească și un nivel țintă al inflației pe care să-l revizuiască la intervale de timp și care să urmeze o tendință descrescătoare.

Anunțarea unei ținte cantitative explicite ar trebui să ajute transparența și responsabilitatea? politicii monetare iar BNR ar trebui să înregistreze progrese pe

aceste două baze. Ar fi de folos și pentru fixarea expectațiilor pentru rata inflației, în condițiile în care credibilitate băncii centrale este puternică.

Este foarte important ca BNR să se asigure că instrumentele sale sunt eficiente în controlul inflației. Până acum Banca a controlat baza monetară (exprimată în moneda locală, ROL) prin intermediul cantității resurselor atrase (împrumutate) de la băncile comerciale². Totuși, în contextul unei economii dolarizate, relația dintre masa monetară (care include dolari și Euro) și baza monetară este mult mai slabă.

Intr-un viitor destul de apropiat, BNR poate decide să folosească aceleași instrumente ca și celelalte bănci centrale din economiile în tranziție (Polonia, Ungaria, Cehia) dar mai apropiate de managementul modern al politicilor monetare. În mod special va putea lua în considerare o trecere de la controlul cantitativ al bazei monetare către managementul ratei dobânzii pe termen scurt, unde semnalul relevant pentru abordarea politicii monetare este reprezentată de rata dobânzii la resursele împrumutate (depozitele atrase).

În concluzie, situația economică în România beneficiază în prezent de o conjunctură favorabilă: creștere economică într-un mediu în care inflația scade rapid. Este adevărat că progresul viitor va depinde de continuarea reformelor structurale, reducerea ineficienței în economie și a deficitelor cvasifiscale. Există premize favorabile pentru atragerea de investiții străine, în acest context, pentru sprijinirea efectivității managementului politicii monetare rata de schimb ar trebui să fie flexibilă iar intervențiile directe ale băncii centrale pe piața valutară minime. În schimb aceasta necesită liberalizarea graduală a contului de capital. O atenție sporită trebuie acordată intrărilor de capital speculativ pe termen scurt și creditelor în valută, în special în sectorul ne-exportator.

Cu toate că BNR și-a anunțat intenția de a introduce TI în 2005, presupunând că evaluarea noastră e corectă, aceasta nu pare să existe ca politică alternativă. Credem că un sistem al politicii monetare similar cu cel practicat de BCE ar fi mai potrivit în cazul de față. În acest caz cei care iau deciziile acordă o atenție și stabilității prețurilor dar managementul politicii monetare se bazează pe principiul "just-do-it". Într-o economie fragilă flexibilitatea nu invalidează credibilitatea, dimpotrivă cele două sunt complementare.

O bancă centrală nu ar trebui să adopte un regim de politică monetară doar pentru scopuri de comunicare și nu ar trebui să urmeze tendințe ce par a fi "la modă". Ceea ce

este cel mai important pentru o bancă centrală este credibilitatea. Iar aceasta se va câștiga în timp dacă obiectivele specificate sunt atinse.

În România, obiectivul băncii centrale pe termen mediu trebuie să fie acela de a reduce inflația la un nivel rezonabil și de a o menține acolo. Respectarea principiilor economice sensibile în implementarea politicilor economice ar trebui să fie suficiente pentru realizarea acestui obiectiv.

Gradul relativ ridicat de sofisticare pe care un regim adevărat de țintire a inflației l-ar necesita ar putea introduce riscuri adiționale precum și distorsiuni suplimentare în economie fapt ce ar putea accentua fluctuațiile economice.

STUDIUL 2 Implicațiile adoptării acquis-ului comunitar asupra controlului financiar în România

Obiectivul major (final) al studiului, de a identifica, analiza și evalua impactul pe care îl va avea transpunerea, în legislația românească, a acquis-ului comunitar în domeniul controlului financiar, i se subsumează o serie de **sub-obiective** (obiective intermediare), menite să asigure atingerea sa:

- impactul adoptării acquis-ului comunitar asupra legislației primare (norme de instituire)
- impactul adoptării acquis-ului comunitar asupra legislației secundare (norme metodologice, instituții, structuri organizaționale, personal de specialitate)
- impactul adoptării acquis-ului comunitar asupra legislației terțiare (proceduri, tehnici, practici, metode, circuite informaționale, comunicare cu structurile similare sau analoge ale Comisiei Europene).

Principalele concluzii ale studiului

* În România există o determinare clară, consistentă și continuă, la nivelul Guvernului

și al instituțiilor publice centrale implicate, în direcția perfecționării cadrului normativ, procedural și organizațional cu privire la controlul financiar public, în primul rând prin alinierea acestuia la acquis-ul comunitar și, concomitent, printr-o creație instituțională proprie, în funcție de condițiile concrete ale procesului de reformă și ale celui de aderare la UE.

* Legislația primară, secundară și, parțial, terțiară sunt elaborate sau în curs de a fi completate, fără bulversări majore asupra proceselor efective de realizare a controlului financiar public.

* Principala disfuncționalitate în materia controlului financiar public derivă din problemele de cultură asociate problematicii controlului financiar public, ceea ce înseamnă că nu legiferarea (codificarea) este problema de bază în România ci cea a implementării și dezvoltării lui și, mai ales, cea a înțelegerii și acceptării rolului și funcțiilor lui (îndeosebi în privința controlului intern și în cea a auditului public intern).

* Există un pericol real, generat de graba (de înțeles) a autorităților române de a se alinia la acquis-ul comunitar, în privința accelerării unor procese insuficient pregătite: ne referim aici la separarea dintre auditul public intern și controlul intern; de asemenea, ne referim la strategia Ministerului Finanțelor Publice de a trece, în cursul anului 2004, de la contabilitatea de casă la cea de angajament, trecere care se pare că nu a fost încă suficient de pregătită, nici în privința evaluării costurilor, nici în privința impactului general.

* Din punctul de vedere al progreselor înregistrate precum și din perspectiva tendințelor sesizate, echipa de cercetare consideră că dinamica cea mai accentuată și orientarea cea mai bună o are auditul public extern, urmat de auditul public intern și apoi de controlul intern; de fapt, apreciem că, în materia controlului intern, sunt nu numai rămăneri în urmă considerabile ci există și o anumită lipsă de preocupare și de interes, la nivelul Ministerului Finanțelor Publice, pentru codificare, reglementare metodologică și dezvoltare procedurală.

* Nu există implementate sisteme viabile de evaluare dinamică a progreselor înregistrate în materia controlului financiar; aceasta poate conduce nu numai la nerespectarea unor termene sau angajamente guvernamentale cu privire la alinierea controlului financiar la acquis-ul comunitar dar poate genera și unele direcții greșite în anumite situații (cum s-a întâmplat cu apariția sau menținerea centralizată a unor atribuții sau structuri de control financiar).

* La nivelul controlului intern trebuie serios revăzut sistemul de informare/raportare, la nivelul managerului de EGBP3, în scopul proiectării unor linii de responsabilizare clare și permanente, de natură nu numai a spori responsabilitatea managerului dar și de a-l ajuta pe manager în proiectarea propriilor sisteme de control și semnalizare (informare/raportare);

* La toate nivelurile controlului financiar (control intern, audit public intern, audit public extern) structurile centrale au un prea accentuat caracter de tutelă mărunță, cu elaborări amănunțite pe plan metodologic, procedural și tehnic. Deși standardizarea realizată de structurile centrale este de natură să ofere condiții de creștere a eficienței

controlului financiar, ea nu trebuie să se manifeste prin sufocarea structurilor de control financiar public direct prin precizări de detaliu care pot, la limită, să inhibe creativitatea și inițiativa celor direct implicați.

* Se impune rezolvarea urgentă și profesionistă a unor probleme cruciale pentru un control financiar autentic și sustenabil:

- generarea pragurilor de semnificație în materia controlului financiar;
- clarificarea principiului trasabilității în materia controlului financiar;
- proiectarea pistelor de audit ;
- proiectarea sistemelor de semnalizare a producerii riscurilor de iregularitate (cu sau fără fraudă);
- proiectarea sistemelor de semnalizare a materialității unor iregularități sau fraude;
- reproiectarea rolului controlului financiar (excepție face aici auditul public extern) în direcția includerii și a veniturilor publice (fie ca program fie ca execuție) în sfera controlului financiar.

STUDIUL 3- Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la UE

Pornind de la rezultatele obținute deja în cadrul studiului “Libera circulație a persoanelor” – PAIS I, studiul și-a propus să ofere o perspectivă complementară de abordare a fenomenului migraționist, în care aspectele privind mecanismele, legislația, instituțiile, concepțiile populației să se îmbine în mod coerent cu estimările de ordin cantitativ și calitativ ale efectelor migrației în contextul aderării României la UE.

Analiza proceselor definitorii a scos în evidență următoarele trăsături:

- După anul 1990 au avut loc schimbări în mecanismele cel mai des întâlnite în România, schimbări concentrate pe următoarele direcții: s-a modificat ponderea diferitelor tipuri de migrație ; au apărut noi forme de migrație ; s-au modificat principalele motivații pentru migrație.
- **Legislația** cu influență asupra fenomenului migraționist se regăsește în 3 mari categorii de legi: legi privind migrația, legi privind piața forței de muncă și legi privind recunoașterea reciprocă a diplomelor și calificărilor. România, ca țară ce se pregătește pentru aderarea la UE, face eforturi deosebite pentru adoptarea acquis-ului comunitar. În ultimii ani (după 2000) s-au înregistrat progrese mari în modificarea legislației existente și adoptarea unei noi legislații, compatibile cu legislația UE. Lucrarea

menționează atât progresele notabile cât și aspectele care au înregistrat un progres mai redus.

- **Politicile migraționiste.** Țările UE se prezintă cu politici migraționiste bine puse la punct ce sunt susținute prin cadrul legal-instituțional național și european. În România măsurile care se iau atât în privința legislației cât și a cadrului instituțional au mai degrabă un caracter reactiv, legat scopul de a asigura adaptarea la cerințele europene, decât de a proiecta și urma o politică migraționistă națională cu obiective clare. Pe măsură ce va finaliza constituirea cadrului legal-instituțional conform cerințelor UE, România va gândi propria sa politică migraționistă, bineînțeles compatibilă cu cele existente la nivel european.

- După anul 1990 în România a fost înființat un **sistem de instituții** având ca scop derularea unor activități legate de fenomenul migrației externe. Aceste instituții îmbracă următoarele forme: birouri locale ale diferitelor organizații internaționale cu activitate în domeniul migrației (OIM, UNCHR); instituții guvernamentale precum agențiile și oficiile, departamentele diferitelor ministere (cum sunt cele din cadrul Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului); organizații non-guvernamentale (Consiliul Național Român pentru Refugiați, Forumul Român pentru Refugiați și Migranți ș.a.).

- În viitor se așteaptă creșterea capacității instituționale a statului, astfel încât instituțiile sale să poată face față problemelor migrației la nivelul cerințelor identificate. Faptul că România va deveni granița de est a UE va muta o serie de probleme actualmente europene către instituțiile române, necesitând o dezvoltare și mai puternică a capacității instituționale, care va trebui să demonstreze capacitatea de a răspunde unor solicitări cu mult mai complexe decât cele actuale.

- Experiența internațională în urmărirea, administrarea fenomenului migraționist demonstrează **împietirea strânsă a dimensiunii legislativ-instituționale cu cea socioculturală.**

Elaborarea și adoptarea legilor, crearea instituțiilor, stabilirea strategiilor și politicilor corespunzătoare reprezintă componente majore ale acestui proces, dar succesul lor nu poate fi separat de modul în care actorii implicați – administrația de stat, organizațiile non-guvernamentale, mass-media, comunitățile, indivizii – răspund așa numitelor “provocări comportamentale”, legate de participare, comunicare, mentalități, atitudini.

- **Opinia publică românească** percepe fenomenul migraționist în primul rând ca o migrație pentru muncă. În proporție majoră se consideră că migranții obțin câștigurile bănești din muncă, numai o mică parte a opiniei publice apreciind că aceștia câștigă bani din furt și cerșit. Rezultatele sondajelor de opinie invocate pe parcursul lucrării relevă însă și o serie de puncte în care apare o percepție greșită a aspectelor negative ce însoțesc migrația românilor, dovedind dificultățile opiniei publice de a face disjunția între anumite greutăți obiective ale călătoriei în spațiul Schengen și nerespectarea legii, între grupurile cu activități ilegale și apartenența la o minoritate socială, etnică sau religioasă, ceea ce conduce la stereotipuri, atitudini de natură să alimenteze delicvența, intoleranța, xenofobia. Această percepție ar putea fi corectată prin intervenția conjugată, în spirit obiectiv a mass-media, administrației, a reprezentanților societății civile.

- Până în prezent nu se poate afirma că **mass-media** și-a adus contribuția necesară la reflectarea adecvată a fenomenului migraționist, sub toate aspectele sale și la formarea unui comportament social corect atât în ceea ce privește procesul propriu-zis al migrației cât și cel al integrării/reintegrării. Se constată că migrația nu este prezentată, analizată în mod sistematic, în întreaga sa complexitate, accentul fiind pus mai ales pe relatarea unor fapte negative, senzaționale și mai puțin pe *orientarea* migranților într-un univers cu numeroase componente de risc și incertitudine, pe *prevenirea și combaterea* delicvenței, clandestinității, a corupției în acordarea vizelor. Într-o bună măsură acoperirea doar parțială, uneori greșită a fenomenului migraționist în mass-media este și rezultatul *lipsei de jurnaliști specializați* în domeniu, fiind susținută recomandarea organizării unor cursuri pentru instruirea acestora în investigarea și analiza migrației.

Determinările cantitative ale fluxurilor migratorii realizate pe parcursul cercetării au condus la o serie de concluzii cu impact direct asupra strategiei și politicilor pe care România va trebui să le adopte în domeniul migrației în virtutea statutului pentru care se pregătește, cel de țară membră a UE.

- **Analiza fluxurilor de imigrație** arată că, spre deosebire de emigrație, care, în ciuda restricționărilor prin mijloace de constrângere politică, s-a manifestat și în perioada regimului anterior, pentru prima dată se poate vorbi de imigrație în România ulterior anului 1990. Dacă în cazul imigrației legale definitive componenta principală au constituit-o repatrierile, motivația majoră a imigrației ilegale rămâne aceea de tranzit, având ca destinație una din țările dezvoltate ale Europei Occidentale.

- Studiul a scos în evidență faptul că problema imigrației având ca destinație finală România nu va mai putea fi considerată multă vreme ca una colaterală, lipsită de importanță. România va trebui să pună la punct **un sistem complex de gestionare a imigrației**, asigurând, parțial sau integral din fonduri proprii, mijloace de cazare și de subzistență, servicii de integrare socială și economică etc. Numai efortul financiar pe care îl presupune găzduirea interimară a refugiaților sau a solicitanților de azil până la finalizarea cererii depuse – care nu reprezintă decât o mică parte din totalul cheltuielilor ocazionate de gestionarea acestui proces – poate atinge valori însemnate. Astfel de situații trebuie pregătite din timp, mai ales întrucât, spre deosebire de cazul emigrației, unde pierderile/câștigurile se măsoară în termeni de **costuri comparative** (care ar fi câștigul/pierderea țării în urma plecării definitive/temporare, cât pierde statul ca investiție nerecuperată în capital uman etc.), imigrația presupune inclusiv **costuri financiare imediate, concrete, care nu suportă amânare**. Dacă numai 10% din imigranții estimați în calculele noastre ar intra în categoria celor care solicită asistență, iar cheltuielile unitare ce revin pe un asistat ar fi de 10 ori mai mici decât cele înregistrate, de exemplu, în Finlanda, efortul financiar total care ar trebui asigurat de statul Român s-ar putea ridica la 0,6-20 milioane EUR, variantei medii corespunzându-i o sumă de 6 milioane EUR anual.

Analiza potențialului de migrație pe tipuri de fluxuri de ieșire a evidențiat următoarele;

- **Emigrația** este mai temperată, fără schimbări semnificative ale fluxurilor și se menține la cote relativ joase (în jur de 10-15 mii persoane /an).

- **Migrația pentru muncă** a capitalului uman din România, mai ales a generațiilor tinere va fi forma **predominantă**, dar « gestionată » prin politica contingentărilor și controlul trecerii frontierelor. Evoluția acestor fluxuri este mai dinamică, cu creșteri calitative în plan comportamental, al relațiilor de muncă și inter-umane.

- **Raportul migrație legală-migrație ilegală evoluează în favoarea primei forme**, dar va fi influențată în continuare de politicile statelor de destinație, în special în ceea ce privește accesul la sistemele de protecție socială.

- Ocuparea în țară a tinerilor cu performanțe deosebite, a celor « supercalificați » rămâne o problemă delicată, de tensionare a fluxurilor de migrație, atâta timp cât economia națională nu oferă soluții atractive. Deși, datorită fenomenelor demografice, contingentul populației de 15-23 ani se va reduce simțitor (cu cca 1,2 milioane până în 2015-2020) apreciem că **din punct de vedere al emigrației**

creierelor, România va rămâne ca o zonă de interes ridicat pentru marile firme transnaționale sau pentru cercetarea științifică internațională. *Dar provocările ce stau în fața economiei naționale fac ca orice pierdere de potențial productiv și creativ prin migrație să constituie un lux prea costisitor pe termen mediu și lung pentru România.*

« **Modelul** » **emigrației** se schimbă în continuare :

- Zonele de plecare se disipează pe măsura reducerii importanței criteriului de etnicitate. Câștigă teren emigrația orientată pe considerente de legături familiale –rude mai îndepărtate sau prietenie .

- Criteriul distanței devine minor, fapt pentru care fluxurile spre continentele mai îndepărtate câștigă teren. Sunt preferate zonele cu perspective mai mari de realizare profesională și condiții relativ facile de integrare în noile comunități (politicile din ultimii ani promovate de Canada și SUA pentru atragerea tinerilor familiști).

• În privința **migrației pentru muncă** cea mai mare relevanță o vor avea următoarele aspecte :

- aceasta va fi fluctuantă, factorii ce vor defini intensitatea și caracteristicile sale fiind determinați în primul rând de situația pieței muncii din țările de destinație și doar în mică măsură de « opțiunea » ofertei din țară ;

- politicile statelor primitoare fac practic imposibilă atingerea unui nivel « critic, de alarmă » al prezenței lucrătorilor români pe piața UE ;

- se estimează o continuă însănătoșire/îmbunătățire a comportamentului și atitudinii lucrătorului român migrant, dar și o atitudine mai ferma privind anti-discriminarea, inclusiv în ceea ce privește securitatea socială.

Migrația externă prezintă deopotrivă avantaje și dezavantaje pentru cei implicați, însă în proporții diferite. Studiul prezintă o serie de **efecte semnificative** pentru prezent și viitor în termenii valorii adăugate din migrația externă dar și ai efectelor nedorite : **diminuarea semnificativă a ofertei naționale** de forță de muncă, cantitativ și calitativ, **limitarea posibilităților de reducere a diferențelor de venit** față de țările UE și, implicit, încurajarea migrației pentru muncă, apariția la nivel național a unor **segmente deficitare de calificare** a forței de muncă, « **ajustarea** » **posibilităților de reducere a decalajelor** în ce privește competitivitatea produselor românești pe piețele externe, acoperirea necesarului de forță de muncă în profesii /ocupații de înaltă competență,

accentuarea severă a procesului de îmbătrânire demografică cu pachetul de probleme sociale pe care-l ridică.

- În final trebuie subliniat că este nevoie nu numai să îndepărtăm ci și să evităm **riscul marginalizării în noua construcție europeană**. Iar aceasta depinde, înainte de toate, de calitatea politicii economice, educaționale, și sociale interne, de conservarea valorilor culturale și etice ale națiunii și preluarea critică a celor occidentale, de adaptarea lor la condițiile naționale. Iar, condițiile pentru o asemenea combinație sunt deja puse în operă prin Strategia Europeană a Ocupării, Planul Național de Acțiune pentru Ocuparea Forței de Muncă, Joint Assessment Paper și alte documente ale UE .

- **La un orizont mai îndepărtat, România se poate transforma într-o țară de imigrație**, dar având un contingent important de populație autohtonă aflată la muncă în străinătate.

Ea va reprezenta o sursă a alimentare a emigrației est-vest și un beneficiar al emigrației sud-nord și est. Departe de a ne bucura de acest statut, va trebui să atenuăm, pe cât posibil efectele nefavorabile în planul pieței muncii naționale – destructurare a ofertei de forță de muncă și necorelare cu cererea pieței naționale, în medie un nivel mai scăzut de educație și pregătire profesională a forței de muncă prezente pe piața muncii comparativ cu structura absolvenților din sistemul de educație inițială, și, complementar un potențial creativ mai redus, precarizare a ocupării, creșterea insecurității locului de muncă, performanțe productive relativ mai modeste.

CONCLUZII

Principalele beneficii ale aderării României la Uniunea Europeană pot fi clasificate astfel:

1. *suplimentarea și diversificarea resurselor financiare* Statutul de membru al Uniunii Europene asigură accesul României la fondurile structurale și la fondurile de coeziune. Volumul acestor transferuri de fonduri către România nu poate fi evaluat la acest moment (și implicit nici efectele derivate), alocările financiare naționale din fondurile structurale făcând obiectul noii perioade programare 2007- 2013. O parte din aceste beneficii poate fi evidențiată și anterior momentului aderării și surprinde cuantumul și efectele pozitive ale intrărilor de fonduri prin intermediul instrumentelor financiare de preaderare și a altor instrumente și programe dezvoltate de UE pentru țările candidate.

2. beneficii derivate din statutul de membru. Aceste beneficii vor apărea după aderarea la UE și sunt derivate din participarea la piața unică, la uniunea economică și monetară, o mai bună susținere a intereselor naționale prin participarea la instituțiile UE etc.

3. accelerarea reformelor și susținerea tranziției prin furnizarea elementelor de bază pentru definirea politicilor economice naționale. Trecerea de la regimul economiei de comandă la economia de piață nu are precedent istoric. În aceste condiții, pe toată perioada de tranziție, până la aderare, UE a furnizat României un model de elaborare a politicilor sale economice (date fiind criteriile de aderare și dorința de integrare în UE, aceasta a însemnat, în cele mai multe cazuri, chiar preluarea obiectivelor și politicilor comunitare respective în ansamblul lor sau copierea politicilor anumitor state membre, în măsura în care politica respectivă nu este comunitară). Aceste beneficii sunt dificil de estimat și pot îmbrăca forma scurtării perioadei de tranziție. Asistența tehnică acordată de UE României în diferite domenii constituie un exemplu de beneficiu din această categorie.

Din punct de vedere metodologic, apare ca dificilă distincția clară între efectele integrării și cele ale procesului de tranziție. Pe de altă parte, dihotomia câștigător/perdant este relativă. Identificarea unui sector drept câștigător sau perdant în procesul de integrare nu înseamnă că același lucru se poate spune despre orice firmă sau individ din acel sector. În plus, analiza sectorială nu corespunde neapărat unei influențe pozitive/negative asupra bunăstării întregii societăți. Un sector perdant poate elibera resurse pentru alte sectoare, îmbunătățind astfel eficiența alocării resurselor în economie.

Integrarea reprezintă și atingerea țintelor de convergență socio-economică, ținte definite și actualizate periodic conform imperativelor momentului istoric. Din punct de vedere prospectiv, convergența se definește printr-un set de indicatori aleși ca reflectând acele criterii care se află dincolo de cerința de convergență. Uniunea Europeană a trecut la monitorizarea progreselor înregistrate pe calea îndeplinirii obiectivelor propuse în Consiliul de la Lisabona, urmărind să devină *“cea mai dinamică și competitivă Economie Bazată pe Cunoaștere din lume până în 2010, menținând și chiar accentuând coeziunea socială”*. Acest obiectiv va trebui să fie atins prin așa numita metodă de coordonare deschisă, în cadrul căreia monitorizarea joacă un rol foarte important.

Analiza de impact a procesului de integrare europeană a României trebuie efectuată separat pentru perioada de pre-aderare și perioada post-integrare. De

asemenea, scenariile avute în vedere pentru evaluarea impactului, trebuie și acestea gândite diferențiat. La nivel macroeconomic, un tip de analiză se va referi la diverse simulări încadrate temporal în perioada 2000-2004 (deja parcursă), pentru a compara realitatea petrecută cu ceea ce s-ar fi putut întâmpla în societatea românească dacă nu ar fi fost demarat procesul de negociere. Al doilea tip de analiză este de tip prospectiv, comparând scenarii distincte plauzibile pentru perioada 2005-2015 (în care va fi inclus și momentul aderării, mai devreme – 2007-2008 – sau mai târziu – 2011-2012, în raport cu evoluția procesului de pre-aderare și a celui de negociere. În scopul cuantificării efectelor integrării asupra macro-economiei românești au fost realizate câte două scenarii alternative pentru fiecare dintre cele două perioade (2000-2004 și respectiv 2005-2015).

Unul dintre elementele importante generatoare de impact este reprezentat de fluxurile financiare transferate între UE și România, care pe durata perioadei analizate vor fi influxuri nete dinspre UE către țara noastră. Începând cu anul 2000, a existat un program pre-stabilit agreat între cei doi parteneri de negociere, conform căruia fluxurile financiare transferate direct s-au conformat sau urmează a se conforma următoarei scheme de finanțare de fonduri pre-structurale

Pachetul financiar pentru România – plăți (milioane euro, prețuri 2004)

(tabel 1)

(milioane euro)

Anii	Contribuția Uniunii Europene				Co-finanțarea fondurilor UE	Total
	PHARE	ISPA	SAPARD	Total UE		
2000	88	478	151	716	247	964
2001	103	413	151	666	228	894
2002	112	326	151	589	189	778
2004	174	312	161	646	243	889
2005	162	338	161	660	241	901
2006	128	364	161	652	219	872

După anul 2007 (cu acord de principiu până în 2013), angajamentele UE cresc ca volum de fluxuri financiare, în timp ce efortul bugetar al României este determinat pe baza principiilor de cofinanțare stabilite prin metodologiile de acces la fondurile structurale și de coeziune ale Uniunii Europene, precum și considerând contribuția României la bugetul Uniunii Europene. Plățile echivalente sunt clar stabilite pentru primii trei ani considerați post-integrare

(tabel 2)

	Plăți ale Uniunii Europene	Efortul bugetar României (plăți)	al
2007	2361	1678	
2008	3124	1687	
2009	3409	2298	
Total	8893	5663	

Impactul macro-economic al pachetului financiar nu poate fi redus doar la valoarea absolută a sumelor acordate României. Aceasta deoarece programele și acțiunile structurale dezvoltate pornind de la sumele respective pot genera și susține un proces de creștere economică durabilă, cel puțin în domeniul agriculturii, al infrastructurii și mediului, al resurselor umane, o creștere a coeziunii sociale prin dezvoltarea rurală și dezvoltarea regională echilibrată.

Analizele sectoriale prezentate în lucrarea de față induc la rândul lor anumite **concluzii** importante:

1. *Dezvoltarea economiei nu se va face omogen între sectoarele economice*, în niciunul dintre scenariile posibile de dezvoltare. Vor exista întotdeauna perduranți și câștigători relativi. Una dintre problemele esențiale pentru decidenții politici va fi să găsească soluțiile și măsurile de politică economico-sociale necesare pentru a diminua pierderile (costurile) acolo unde apar sau sunt pronunțate, sau, în cazul cel mai fericit, de a găsi metode pentru a transfera toate diferențele sectoriale într-o zonă de creștere globală.

2. Din cifrele prezentate dezagregat pe sectoare de activitate economică sau socială, rezultă că *costurile și beneficiile posibile ale integrării sau izolării europene a României nu sunt distribuite omogen în timp*. Există perioade în care costurile pot prevala în anumite sectoare sau chiar pe ansamblul economiei, urmate de perioade de prevalență beneficiilor. Analizele ar

trebui efectuate pe termen mediu și lung, iar rezultatele discutate pe baza tendințelor evidențiate către sfârșitul intervalelor de prognoză.

3. La nivel micro-economic, din punct de vedere al *sectorului corporatist*, costurile integrării vor fi, exceptând cele financiare, directe, legate de posibilitatea găsirii resurselor necesare restructurării și finanțării investițiilor de infrastructură (cu precădere în transporturi și sectorul informațional), costurile impactului unei competiții crescute în multe sectoare ale economiei românești expuse Pieței Unice Europene (industriile

chimică, de mașini și echipamente, de prelucrare a materialelor nemetalice, de mijloace de transport).

4. Cea mai mare parte a costurilor legate de aderarea României la UE în ceea ce privește *agricultura și politica agricolă* derivă din competitivitatea și gradul redus de dezvoltare al agriculturii românești față de standardele comunitare. Date fiind preponderența suprafeței agricole în totalul suprafeței arabile, preponderența proprietății private și dimensiunea medie

redușă exploatațiilor agricole, se poate afirma că Politica Agricolă Comună (PAC) va avea un efect semnificativ asupra României. Producția realizată de România în acest sector se află sub incidența PAC: în 2002, 57% din producția agricolă a fost reprezentată de producția vegetală (dominată de cereale) – care reprezintă principala grupă de produse sub incidența PAC, și 41% de producție animală - aflată în totalitate sub incidența politicii agricole comune. Astfel, în Documentul comun de poziție prin care s-au închis provizoriu negocierile (la 4 iunie 2004), au fost identificate cinci domenii strategice: dezvoltarea rurală, suprafață cultivabilă pentru cereale, zootehnie-creșterea animalelor, sectorul vitivinicol, agro-industrie (prelucrarea zahărului și laptelui).

5. Un factor esențial în asigurarea creșterii economiei românești pe termen lung și de manieră sustenabilă-durabilă va fi reprezentat de programele care vizează dezvoltarea treptată a capitalului uman. Evident, pe termen scurt și mediu sunt implicate costuri inerente care apar în sfera sectorului *educațional, a celui de cercetare-dezvoltare, a sectorului de sănătate și a sectorului infrastructurii informaționale*.

6. Este necesară *creșterea cheltuielilor cu educația ca pondere în PIB*. Cu o singură excepție în 1998, cheltuielile publice cu educația ca procent din PIB au oscilat în jurul a 3%, în ciuda faptului că Legea Educației prevede un minim de 4%. Acest cost trebuie complementat cu eforturile pentru a realiza *integrarea României în spațiul european al învățământului superior și al cercetării*, precum și *redefinirea cadrului general al educației, formării și calificărilor profesionale și costurile legate de recalificarea și reorientarea personalului*. Dintre beneficiile implicate de adoptarea acquis-ului comunitar în ceea ce privește educația pot fi menționate: creșterea nivelului mediu de educație, ceea ce în plan economic creează premisele pentru creștere a nivelului de sofisticare atât a activităților productive cât și a cererii; creșterea gradului de corelare dintre abilitățile pe care le dezvoltă sistemul educațional și cele cerute pe piața muncii, fapt ce contribuie la creșterea gradului de utilizare a potențialului uman; asigurarea unui

cadru uniform al calificărilor și standardelor ocupaționale, ceea ce va crea premisele unei bune funcționări a libertății de circulație a forței de muncă cu efecte pozitive și pe linia reglării dezechilibrelor existente pe piața muncii.

7. În raport cu majoritatea statelor membre ale UE, sprijinul acordat în România *activităților legate de cunoaștere (inovație, cercetare-dezvoltare și învățământ superior)* este situat la un nivel scăzut, ceea ce afectează flexibilitatea economiei noastre și a populației și diminuează potențialul de creștere în viitor. Nu întâmplător Consiliul de la Lisabona a propus ca țel principal al UE atingerea statului de „cea mai competitivă economie a lumii” pentru UE, iar Consiliul de la Barcelona a legat această țintă de factorul esențial numit politici în domeniul cercetării-dezvoltării. Costurile implicate de atingerea unui astfel de obiectiv nu sunt – din păcate – doar cele directe care ar însemna atingerea unui nivel de 3% din PIB cu cheltuielile totale în domeniul C-D, din care o treime cheltuieli guvernamentale, restul fiind asigurat de sectorul privat. Problema esențială este pe de o parte dificultatea extremă și costurile mari adiacente necesare pentru a impulsiona sectorul privat să crească investițiile în C-D pe plan intern, iar pe de altă parte costul uriaș de oportunitate pe care îl ascunde nerealizarea acestui obiectiv.

8. Din rezultatele parțiale prezentate în capitolele anterioare, sectoarele care par a avea de câștigat pe termen lung, datorită proceselor specifice presau post-aderării, sunt: serviciile de piață, care își vor continua procesul de dezvoltare început după 1990 în ritm superior restului economiei, agricultura, datorită eforturilor concertate de restructurare pe care România le va face cu un ajutor financiar și de capital cognitiv important din partea UE, precum și sectoarele foarte expuse competiției internaționale care au supraviețuit impactului concurențial inițial și diminuării cererii interne din primii ani de tranziție. Dezvoltarea exporturilor și importurilor va continua în ritm susținut, ceea ce va mări suplimentar competitivitatea externă a acestor sectoare.

9. În domeniul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor costurile sunt legate de asigurarea supravegherii concurenței pe piața serviciilor TIC, de finanțarea programelor de e-Government și aplicarea Planului Europe+ și susținerea dezvoltării infrastructurii, precum și de informatizarea sistemului educațional. Beneficiile sunt scăderea tarifelor la serviciile TIC, creșterea ratelor de penetrare a telefoniei și Internetului, participarea la programul eTen, dar și cele generale aduse de dezvoltarea societății informaționale (reducerea corupției administrative, creșteri de productivitate, reduceri de costuri de producție).

10. Sectoarele de activitate economico-socială care pot fi afectate în viitor, cel puțin pe termen scurt și mediu, de costuri superioare beneficiilor, vor fi cele relaționate cu necesitatea restructurării pe linia *protecției mediului înconjurător și sectoarele de utilități publice*. Piața forței de muncă poate experimenta fenomene distorsionate în anii următori, indiferent de scenariul ales de decidenții politici pentru dezvoltarea României, înainte de a resimți favorabil efectele dezvoltării sustenabile, între care vom aminti în principal generarea de locuri noi de muncă.

Sectoarele care vor avea de câștigat în urma aderării României la UE :

- exportatorii de produse din lemn;
- cei care dezvoltă produse de înaltă tehnologie (în acest moment numărul lor nu este semnificativ, iar efectul de angrenare este scăzut);
- cei care lucrează în servicii

Cel mai puțin favorizate sectoare sunt:

- Industria chimică ;
- Industria mineritului;
- Cei care se s-au întors la agricultură ca la un “angajator de ultimă instanță”

OPORTUNITATI DE AFACERI IN PERIOADA PRE-ADERARE

Segmentul de piață reprezentat de serviciile către companii și persoane fizice oferă multe oportunități pentru firmele nou lansate pe piață. Afacerile pe nișe de piață nu aduc profituri spectaculoase, dar veniturile sunt constante și pe termen lung.

Dacă la începutul anilor 1990 aproape orice afacere lansată cu puțini bani devenea imediat un succes, indiferent de domeniul de activitate, între timp lucrurile s-au schimbat. În ultimii ani multe segmente de piață au început să se consolideze.

Jucătorii internaționali importanți și-au lansat afaceri aici și au adus cu ei know-how și strategii bine puse la punct. La rândul lor, companiile românești mari, cu vechime s-au asigurat că au un loc stabil în piață. În plus nivelul investiției inițiale a crescut foarte mult pe aceste piețe, datorită concurenței ridicate, ceea ce scoate automat din joc firmele mici.

Ce rămâne însă de făcut pentru cei care vor să înceapă o afacere pe cont propriu anul acesta dar nu dispun de un capital generos pentru investiții inițiale și extindere? Chiar dacă aparent perspectivele nu arată foarte bine, au rămas destul de multe locuri goale în diferite domenii unde se pot începe afaceri mici cu bugete accesibile pentru investiția inițială.

Un element important de luat în seamă atunci când stabiliți ce afacere să începeți anul acesta este faptul că în câțiva ani puterea de cumpărare a românilor va crește. Acest lucru înseamnă că ei vor putea să-și permită să cumpere produse și servicii pe care astăzi aproape le ignoră. Lansarea din timp a unei afaceri cu perspective pe termen lung poate asigura un loc stabil în piață până în momentul alți oameni de afaceri văd oportunitatea domeniului respectiv și încep o afacere. În clipa în care concurenții își vor face apariția, compania dvs. este deja bine cunoscută în piață și poate face față mai ușor.

O dezvoltare importantă o vor avea serviciile către persoane fizice și companiile. Câteva exemple ar fi companiile care efectuează diverse reparații, firmele de curățenie, spălătoriile auto sau firmele care asigură îngrijirea animalelor de casă în perioada când stăpânii lor sunt plecați. Tocmai pentru că acum nivelul concurenței este mult mai ridicat, antreprenorii trebuie să aibă mare grijă la calitatea serviciilor și a produselor pe care le oferă.

De acest lucru trebuie să ținem seama mai ales firmele care se gândesc că au acum o afacere sigură și stabilă în piață dar nu iau în calcul momentul 2007.

După aderarea la Uniunea Europeană, multe companii mici trebuie să devină competitive dacă vor să rămână în piață pentru că vor trebui să se confrunte cu firme concurente europene. Acestea vin cu mai multă experiență și o mai mare putere financiară și vor putea specula foarte ușor slăbiciunea concurenței reprezentate de companiile autohtone.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVA

- Dr. Sorin FRUNZEVERDE, Dr. Constantin ONISOR - **EUROPA DE SUD-EST**
Ed. A'92- Bucuresti 2004
- Abraham – Frois G. – Economie politica, Paris 1992
- Institutul European din Romania - Studii de impact PAIS II
- Suport de curs - DEP. FORMARE CONTINUA
- Colectia - ORIZONT ECONOMIC
- Site –uri - Ministerul Integrarii Europene
- Asociația Oamenilor de Afaceri